

ILISARITILLUGIT

PIFFISSANI AALAJANGERSIMASUNI

NALILIISARNERIT SILARSUARMIOQATIGIINNUT

TAMANUT ATUUTTUT

NAATSUMIK ILISARITITSINEQ

Anette Faye Jacobsen-imit

Maj 2010

INSTITUT FOR
MENNESKERETTIGHEDER

1.	Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut – naatsumik ilisarisaritsineq	5
	Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut suuppat?	5
	UPR aamma Inuit pisinnaatitaaffiinut siunnersuisoqatigiit	6
	Immikkut ittumik periutsit.....	8
	UPR-imi suleqatigiissitani (WG) ataatsimiinnerit aamma HRC-mi aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut	10
	Qanoq atortinneqassava?	14
	Periarfissat aamma siooranartut.....	18
	Kikkut peqataappat.....	20
	Soqutigisaqartut inissisimanerat suliaasaallu	22
	Naalagaaffiit.....	22
	NHRI-it aamma ICC	24
	Inuit tamat akornanni peqatigiiffeqarneq (ngo).....	26
	Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit FN-p allaffiata Højkommisssæria (OHCHR).....	28
2.	Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnernut Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttunut FN-p dokumentiutai pingaarnerit.....	32
	Aalajangersakkat UPR-mik pilersitsissutaasut.....	32
	FN-imit dokumentit pingaarnerit UPR-ip suliaasa ingerlanneqarnerannik aalajangersaaviusut	34
3.	Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut pillugit nittartakkanut guide.....	39

1. Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut – naatsumik ilisarisitsineq

Allaaserinnilluni ilisarititsineq una, - Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut, (UPR-ip) sunaananerik qanorlu atortinneqarneranik, inuiassuit pisinnaatitaaffinik akissarsiutigalugu suliaqartunut aammalu nammineq piumassutsiminnik ingerlatsisartunut – aktivistinut saaffiginnittuuvoq. Taamaasilluni suliniutini taakkunani nammineq piumassutsiminnik sullittut aammalu pingaarnertut susassaartut qitiutinneqarput. Periutsit atorneqartut sulii ingerlaavartumik ineriartortinneqarput, taamaasillunilu ilisarititsinikkut ugguna periarfissat, unamminartut sioranartullu saqqummersinniarnaqarput.

Naalisaanerit tuluttuujusut, allaaserisami atorneqartut saqqummiussami quppernermi xx-imi nassuiaaserneqarput.

Dokumentit saqqummiunneqarsimasut pisortatigoortut allaaserisami innersuunneqartartut, naatsumik immikkoortumi *FN-imiit dokumentit pingaarnerit* nassuiaateqarfigineqarput.

Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut suuppat?

UPR tassaavoq aqqissuussineq piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut, Naalagaaffiit Peqatigiit (FN) ilaasortaasa inuttut pisinnaatitaaffinnut atatillugu pisussaaffimminnik eqqortitsisarnerinik misissuisarneq. Taamaasilluni aqqissuussineq taanna tassaavoq silarsuarmioqatigiinni naliliisarneq siulleq, imatut paasineqartussaq; nunat tamarmik periaatsimik taassuminnga atuisussaasut, ataasiakkaarlutik naligiillutillu. UPR-i ingerlanneqalerpoq 2008-p aallartinneraniit.

UPR-p siunertaa pingaarneq tassaavoq inuttut pisinnaatitaaffiit tigussaasumik pitsaanerulernissaannik suliaqarneq. Tamannalu eqqaamajuaannartariaqarpoq – minnerunngitsumik aqqissuussinerup sannaata aqqissuussaaneratalu sulerusussuserput killilersortutullusooq ”naalleralertassagaluarpagu”.

UPR aamma Inuit pisinnaatitaaffinut siunnersuisoqatigiit

UPR pilersinneqarnikuuvoq FN-imi inuit pisinnaatitaaffinut siunnersuisoqatigiit ataani (HRC). HRC 2006-imi pilersinneqarpoq Inuit pisinnaatitaaffinut kommissionimut taartaasutut.

HRC 47-nik ilaasortaarpoq, nunat FN-imi ilaasortaasut akornanniit ukiut pingasukkaarlugit qinerneqartartunik, nunarsuarmi sumiiffiit naapertuuttumik sinniisoqarfisaaannik. Sinniisoqarnerup aaqqissuussaana figur 1-imi allaaserineqarpoq.

Figur 1: HRC-mi gruppit assigiinnigitsut nunarsuatta suaneersuuneri

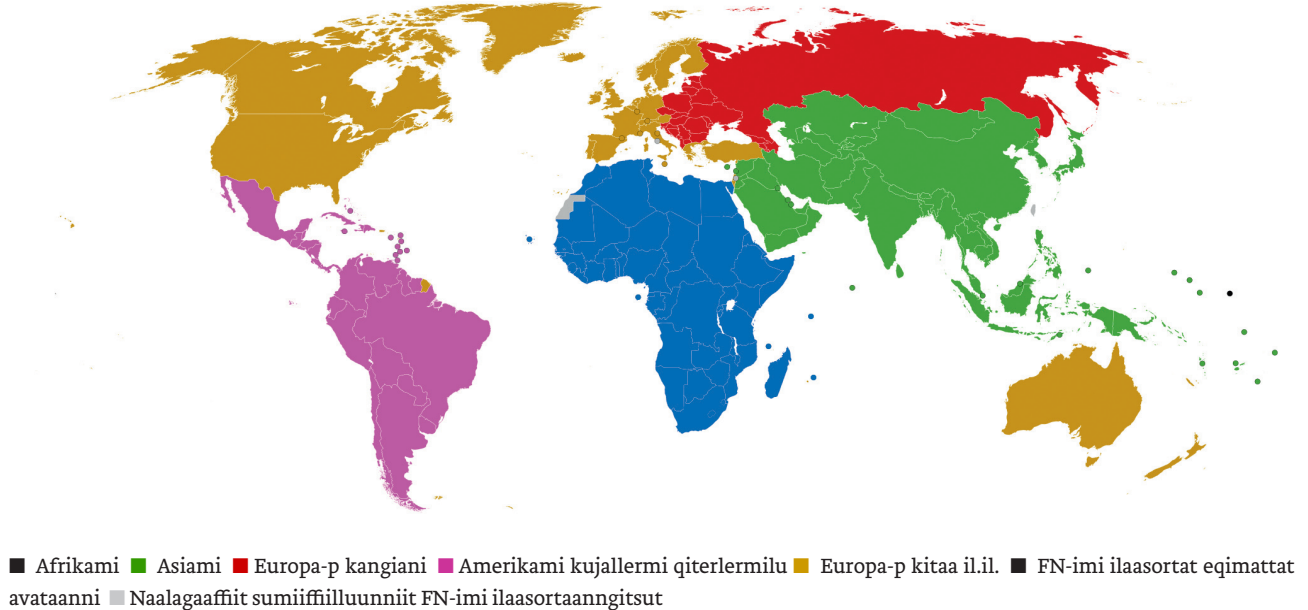
Afrikami naalagaaffiit	13
Asiami naalagaaffiit	13
Europa-p kangiani naalagaaffiit (EEG)	6
Amerikami kujallermi qiterlermilu naalagaaffiit (GRULAC)	8
Europa-p kitaani naalagaaffiit, Amerika avannarleq, Australia aamma New Zealandi (WEOG)	7
HRC-mi ilaasortat katillutik	47

Naalagaaffinnut ataatsimoortukkaanut naalisaalluni taaguutit ungaluuserlugit ilanngunneqarput.

HRC-mi maanna ilaasortaasut quppernermi uani nassaarineqarsinnaapput:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/membership.htm>

Figur 2: HRC-mi ilaasortat nunarsuatsinni sumiiffinnut agguataarnerat

NB: Gruppit nunarsuarmi sumiiffinneerani FN-imi suleriaaseq tunngavigalugu ileqquliussaavoq. Taamaasilluni gruppini ataasiakkaani kikkut ilaasortaaneq pisortatigoortumik allassimasuutigineqanngilaq.

HRC tassaavoq FN-imut atasuni ingerlatani inuit pisinnaatitaaffii pillugit oqallittarfiit pingaarnersaat. Ukiuumoortumik minnerpaamik ileqqusumik katersuunnerit pingasut ingerlanneqartarput, katersuunnerlu ataaseq sapaatip akunnerinik pingasunik sivirususeqarajulluni. Ileqqusumik ataatsimiinnerni oqaluuserisassat allassimaffianni tamatigoortumik immikkoortut arfernat UPR-imik qulequtaqartarpoq.

HRC UPR-ip saniatigut aamma allanik suliassaqarpoq, tassunga ilaallutik inuit pisinnaatitaaffiinut sulineri atortussanik nutaanik pilersitsiniarnermi suliniutit, oqallinnerit pisariaqarpallu iliutsit maannakkut pisariaqartut tuvaviornartullu, inuit pisinnaatitaaffiinut tunngassuteqartut, kiisalu ingerlaavartumik nakkutilliinermik aqqissuussinermik nakkutiginninneq, isumaqatigiissutaasut avataanni ingerlanneqartuortoq.

Aqqissuussinerit isumaqatigiissutinik tunngaveqartut tassaapput inuit pisinnaatitaaffiinik naalagaaffiit namminneq atortuulersinniarlugit akuerisimasasa piviusunnagortinniarnernanni suleqatigiissitat – komité-t - nakkutiginninnermik imaqartut. Suleqatigiissitat taakkua ataatsimut nakkutiginninnermut suleqatigiissitanik taaguuteqarput. Suleqatigiissitat taakkua naalagaaffinnik ataasiakkaanik nakkutiginninnerat UPR-imut ilaapput, OHCHR-p nalunaarusiai aqutugalugit. (ataani immikkoortoq takuuk).

Illuatunngaatigut nakutilliinernik aqqissuussinerit isumaqatigiissutinik tunngaveqanngitsut ingerlanneqarput, - UPR -, maalaaruteqartarnermi nipaatumik periutsinut inuit pisinnaatitaaffiinik annertuutigut ingerlaavartumillu unioqutitsisarnernik suliaqartarnermut ilaavoq, kiisalu aamma immikkut ittumik periutsinut ilaalluni.

Immikkut ittumik periutsit

Immikkut ittumik periutsit tassaapput immikkut ilisimasallit, taagorneqartut Immikkut nalunaartartut, Generaldirektørip suliani immikkut ittuni sinniisui imaluunniit Suleqatigiissitat pisussaaffeqartitaasut ingerlaavartumik aqqissuussamillu nalunaaruteqartarnissamut, inuit pisinnaatitaaffiinut sammisunut assigiinngitsunut tunngasuni, imaluunniit nunami aalajangersimasumi inuit pisinnaatitaaffiinut atasumik suliani. Piffissami matumani SP-nik 39-inik immikkut qulequttanik aalajangersimasunik sammisaqartoqarpoq, aammalu SP-nik arfineq pingasunik nunanut aalajangersimasunut tunngatillugu pisussaaffeqartoqarluni. SP-it HRC-mut nalunaaruteqartarput, amerlanertigut

ukiut tamaasa, nalunaarusiallu HRC-ip Aaljangiisinnaallutik Ataatsimiittartut ileqquusumik ataatsimiinnerini oqaluuserineqartarlutik.

SP-it piunasaqaataat aamma nalunaarusiaat nunanut ataasiakkaanut ingerlatinneqartartut aamma UPR-ip sulineranut paasissutissiinerupput, OHCHR-ip Naalagaaffiit FN-ip ataani nalilersorneqartut pillugit suliaanut katersorneqartunut ilapittuutaallutik (*Compilation Reports on FN Information pertaining to the State under Review (SuR)*). SP-niit paasissutissiissutaasartut assigiinngitsut pingasut OHCHR-ip Ataatsimut Nalunaarusiaanut ilaapput: 1) Naalakkersuisut ataasiakkaat suleqatiginnikkusussusiat nalunaarneqaannartarpoq ilisimatitsinikkut, Naalakkersuisut pineqartut allakkatigut saaffiginnissutaasunut akissuteqarsimanersut, aammalu SP-nit tikeraarneqarnissamut qinnuteqaammut akissuteqarsimanersut pillugit; 2) nunanut tikeraarnernit alaatsinaatutut maluginiakkat eqikkaanerillu; aamma 3) apeqqutinut assigiinngitsunut atatillugu iliuusissatut inassuteqaatit.

Naalagaaffiit soqutigisaqartullu allat SP-mit paasissutissanik inassuteqaatinillu UPR-imi katersuunnerni piunasaqarsinaapput, taamaaliornikkullu nakkutilliinermik aaqqissuussineq taanna nukittorsarsinnaallugu. Tamatumalu saniatigut nunanit pineqartunit soqutigisallit nammineq ilassutitut oqaaseqaatitik SP-mi nalunaarusiaaersunut atasunnngortissinnaavaat, taamaaliornikkut sapinngisamik annertunerpaamik naalagaaffiit sunnarniarlugit maalaarutaasut aaqqiivigineqarnissaannut.

UPR-imi katersuunnernit ersippoq SP-niit tikeraarneqarnissamut akuersissuteqarnissamut inassuteqaataasut, imaluunniit qaaqussutininik ammasunik suliaqartoqartarnera (tassa imaappoq naalakkersuisut tamatigut akueriniartaraat SP-niit sammisanut aaajangersimasunut atatillugu nunamut pineqartumut tikeraartoqarnissaa) amerlasuutigut atorneqartartoq.

SP-it ataasiakkaarlutik namminneq suliaminnut nalunaarusiatik avammut saqqummiuttarpat, periarfissaqarporlu nuna aalajangersimasoq ujassallugu SP-it ataatsimoorlutik qarasaasiakkut qupperneranni:
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/chr/special/index.htm>

UPR-imi suleqatigiissitani (WG) ataatsimiinnerit aamma HRC-mi aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut

Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut, (UPR) pilersitaapput FN-imi inuit pisinnaatitaaffinut atatillugu siunnersuisoqatigiinnut (HRC-mut) nakkutilliinermik ingerlatsivittut, taamaattumillu HRC-mi ileqquusumik aalajangiisinnaallutik ataatsimiittarnerit tamarmik ullormut oqaluuserineqartussani UPR-imi sulianik sammininnermik imaqassapput, (siuliani oqaatigineqartutut immikkoortoq 6-itut oqaluuserineqartussamik). Schweiz-imiittumi Geneve-mi UPR-imi katersuuttarnerit taamaattoq ataatsimoorfinni marlunni ingerlanneqartarput: HRC-mi ileqquusumik aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut aamma Suleqatigiissitani (WG) katersuunnerni, (ataani figur 4 naapertorlugu).

Naliliinerup katersuuffinni assigiinngitsuni marlunni – tassalu Suleqatigiissitani (WG) aamma HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut ataatsimiinnerisa ingerlanneqartarnerani siunertaavoq naalagaaffiit akornanni inerititaqarfusumik oqallinnerit naammattumik piffissaqartikkusunneqarmata, ilutigitillugulu isumannaarniarneqarmat HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut nukimminnik taamaallaat UPR-imut atuinnginnissaat. Piffissaq Suleqatigiissitat sulinerisa (WG) aamma HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut ataatsimiinnerisa akornanniittoq naalagaaffinnut nalilersorneqartunut periarfissaqartitsisarpoq nalilersuinissamut aammalu WG-mit inassuteqaatit siunnersuutaasimasut pillugit aalajangiinissamut, HRC-mi aalaangiisinnaallutik ataatsimiittartut nalilersuinerisa naammassineqarnissaat oqaaseqaateqartoqarnissaalu sioqqullugu HRC-mi aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartuniit. Tamatuma illuatungaani HRC-mi ileqquusumik aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut ataatsimeersuarnerni naalagaaffiit sinniisui kisimik WG-mi ataatsimiinnerni oqaaseqarsinnaatitaapput; soqutigisaqartut allat ataatsimiinnerni peqataasinnaatitaapput, kisiannili sunniuteqarsinnaatitaanatik.

Iluseq taanna naapertorlugu naalagaaffiit kisimik SuR-imut inassuteqaateqarsinnaapput. Naak soqutigisallit allat aamma FN-imi inuit pisinnaatitaaffinut siunnersuisoqatigiinni - HRC-mi - aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut oqaaseqarsinnaagaluartut isumaavoq aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut WG-mi nalilersuinerit inernerat oqaaseqarfigisassagaat, aammalu SuR-imi taamaallaat isummerfigineqartassasut suliat allassimaffianni inassuteqaatit allattugaatit WG-mi suliarneqartut. Ngo-t aamma NHRI-it piumasagaatit taakkua eqqumaffigisariaqarpaat, sunniinarlutik suliniutissaminnut pilersaarusiarnikkulit suliaqaleraangamik.

Suleqatigiissitat - WG-it nunanit FN-imi inuit pisinnaatitaaffinut siunnersuisoqatigiinnitulli ilaasorta qarput. Ataatsimmersuarfinni taakkunani marlunni oqaaseqarsinnaatitaaneq killilersugaanngilaq. Ataatsimiittarfinni taakkunani arlariinni FN-imi ilaasortaasut Naalagaaffiit/Nunat UPR-imit nalilersorneqartut - SuR - pillugu oqaaseqarsinnaallutillu isummersoqatigiissinnaapput.

Suleqatigiissitani - WG-ni - katersuunnerit HRC-mi immikkut piffissalersorneqartarput HRC-mi aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut ileqquusumik ataatsimiinneranni aammalu katersuunnerit normulersornerini nammineq normulersuisarnertik aallaavigisarlugu, - tassalu taakkua normulersuisarnerit marloqiusaasut paatsuunganarlutillu pisariusumik aaqqissuussaapput, periutsinut pineqartunut pulalluarsimangikkaanni.

Sumi aamma qaqugu?

Ataatsimeersuarluni katersuunnerit tamarmik FN-ip illorsuani Geneve-miittumi ingerlanneqartarput, aammalu ukiut tamaasa nunat 50-it missaanniittut nalilersorneqartarlutik. Nalilersuinerit tamarmik Geneve-mi suleqatigiissitani - WG-ni - aallartinneqartarput, aammalu naammassineqartarlutik FN-imi inuit pisinnaatitaaffinut siunnersuisoqatigiinni (HRC) ukiup affaata missaa ingerlareeraangat. Pilersaarutitut piffissalersuineq nunallu sorliit ataatsimiiffinni arlariinni nalilersorneqarnissaannut allassimaaffiit ilaatigut OHCHR-ip internet-imi quppernerani takuneqarsinnaapput (internet-imi UPR pillugu quppernerit ilitsersuut naapertorlugu).

Ukiut sisamat ingerlaneranni nunat FN-imut ilaasortaasut tamarmik nalilersorneqareersimasassapput, taavalu ukiut sisamat UPR-imi ingerlatanut suliffissaq nutaaq aallartinneqartarluni. Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut siullersaat - UPR - 2008-miit 2011-imut ingerlasuuvoq.

UPR-ip inatsisitigut tunngavigisai

Naalagaaffinni inuit pisinnaatitaaffiisa misissuiffiqineqarnerat Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Silarsuarmioqatigiinnut nalunaarummik kiisalu nunat ataasiakkaat inuit pisinnaatitaaffinut isumaqatigiissutinik akuersissutigisimasaannik tunngaveqarput. Tamatumani aamma inuit inatsisitigut pisinnaatitaaffii SP-nit, FN-imilu suliniutit assigiinngitsut inassuteqaatitut suliani ilanngunneqartarput.

Tamatumalu saniatigut naalagaaffiit namminneq piumassutsiminnik pisussaaffimmik neriorsuuteqarnermikku takujuk, IV, www.UPR-info.org).

UPR-ip inissisimanagera

Nalilersorneqartarneq FN-imut ilaasortanut tamanut pisussaaffiuvoq. Pingaarnertullu aaqqissuussaalluni inuit naligiit akornanni isumasioqatigiinnertut imaluunniit oqaloqatigiinnertut, piffissallu annersaa nunat ilaasortaasut SuR-mut inassuteqaasiornerannut atorneqartarluni. Inassuteqaatit SuR-imut inatsisitigut aalajangersakkamik pisussaaffiliisuunngillat; annertunerusutigulli isummanik imminut tuniorarnertut nunallu namminersortut akornanni siunnersoqatigiinnertut paasisassaallutik. Taamaattoq aaqqissuusinerup anersaava tassaavoq naalagaaffiit nammineq piumassutsiminnik pisussaaffiliuttaraat inassuteqaataasut akuerisami piviusunngortinnissaat. Taamatullu imminut pisussaaffilerneq naalagaaffinnut pituttuisutut isigisariaqarpoq.

Nukittoqutit sanngeequtillu

UPR-ip nukittoqutaa tassaavoq silarsuarmi tamarmi atorsinnaasutut suliaagami, naalagaaffinnillu naligiissitsisuulluni, kiisalu nunarsuatsinni tamarmi naligiissut akornanni naliliisarnermik aaqqissuussinertulluni. Tamanna pingaarnertut isumaqarpoq nalaagaaffiup sulluunniit, - minnerpaamik tunngaviusutigut inuit pisinnaatitaaffii akuerinngitsoorsinnaanngikkai, aaqqissuussinertut silarsuarmi tamarmi atuuttut, nunanullu ataasiakkaanut atuuttut.

Aapaattullu tamanut ammasumik naligiittut naliliisarneq nunarsuarmioqatigiit akornanni pisimasuusarpoq naalagaaffiup sulluunniit peqataaffigiumanagu pinaaserfigisinnaanngisaa, naalagaaffik naliliisarnermik tamanut atuuttunik naammassinnikkumangitsutut isigineqalissanngippat. Maannamut ataatsimut isigalugu naliliineq tassaavoq aaqqissuussineq nunat nalilersorneqartut akornanni - SuR - ilumoorunneqartuq.

Pingajuattut UPR ataatsimut isiginittuuvuq, imatut paasillugu inatsisitigut tunngaviusut minnerpaamik Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Silarsuarmioqatigiinnut nalunaarut aallaavigaata, tassaniittut pisinnaatitaaffiit

kiffaanngissuseqarnermillu aalajangersakkat eqqarsaatigalugit. Tamatumalu saniatigut nalilersuisarnerni nunarsuarmioqatigiit akornanni isumaqatigiissutit naapertorlugit pisussaaffinnik inassuteqaatinillu inuit pisinnaatitaaffii pillugit kattuffinniit naalagaaffinnut ingerlatinneqartartunik tunngaveqarlutik. Nalilersuisarneq inuit pisinnaatitaaffii naapertorlugit pisussaaffinnik annertunerusunik tunngaveqarpoq, aaqqissuussinernut allanut sanilliullugu.

Sisamaattut UPR piffissani aalajangersimasuni pisarpoq, imatut paasillugu, naalagaaffiit tamarmik ingerlaavartumik ukiut sisamakkaarlugit nalilersorneqartartut. Taamaasiornikkut nutaamik periarfissaqartitsisoqartarpoq SuR akisussaatissallugu nalilersuinermit kingullermit neriorsuutaasut eqqortinneqarnissaannut. Tamannalu suleriaatsit aaqqissuulluakkatut isigineqarsinnaanersoq nalilersussallugu periarfissaqalersarpoq UPR-p tulliuuttup ingerlanneqalernerani.

Tallimaattullu UPR-ip nunarsuarmioqatigiit akornanni internationalimik aaqqissuussinerit nunanilu ataasiakkaani inuit pisinnaatitaaffii pillugit piviusunngortitsiniartarnerit nutaamik periuseqarluni imminnut qilerusersorpaalusoq. Taamaaliorerup inuit pisinnaatitaaffii pillugit illersuisutut saqqummiussuisuunissamut periarfissat nutaat annertusartarpaai.

Illuatungaatigulli aamma sioranartunik annertuunik UPR-imik aaqqissuussinermut peqarpoq. Sammivinnut assigiinngitsunut marlunnut nikeriartoqarsinnaanerata aaqqissuussineq ulorianartorsiortissinnaavaa: Siullertut nunat ataatsimoortut – amerlasuutigut inuit pisinnaatitaaffiinik illersuisuunngitsut, - nalilersuinerminni periarfissaq nersualaarinermut atorsinnaasarput, nunat naligisami inuit pisinnaatitaaffiinik eqqortitsinerinut nalilersuinissaraluarminnut taarsiullugu. Tamannalu aaqqissuussinerup uppernassuanut aseruutaasinnaavoq.

Aappaattullu naalagaaffiit imak ersernerlutsigisumik toqqaannangitsigisumillu pisussaaffimminnik nalunaarutiginnissinnaapput, UPR-ip sunniutissaanik aalajangiusimasinnaajunnaartitsillunilluunniit isumaarutitsisinnaasumik.

Qanoq atortinneqassava?

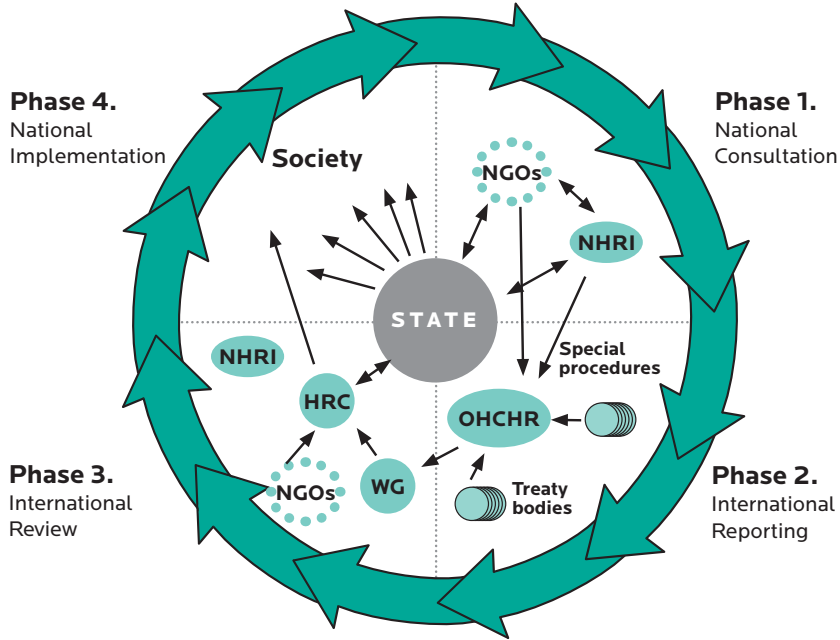
Nunanit namminernit ataasiakkaanit isigalugu UPR – Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut, - ingerlaavartumik suliaapput naalagaaffinnit namminernit aallaaveqartut. (takuuk Figur 3, ataaniittoq).

Killiffik 1 siunertaqarpoq paasisutissanik nalilersuinermit atorneqartussanik suliaqarnissamik. Tassani naalagaaffik aqutsisuusutut inissisimavoq, kisiannili paasisutissat suliarineqartussaapput “nunami namminermi susassaqaqtut tamarmik tusarniaavigineqarnerisigut”, soorlu tamanna atuarneqarsinnaasoq uani: *Doc. 5/1, The Institution-building Package*. Susassaqaqtunut peqataatinneqartussanut ilaapput nunami namminermi inuit pisinnaatitaaffii pillugit soqutigisaqaqatigiit peqatigiiffiat, taamaattoqarsimappat, ngo-t – tassa suleqatigiiffiit naalakkersuisutigoortuunngitsut, - aamma allat inuit pisinnaatitaaffiit tunngasunik soqutigisaqaqtut.

FN-imi siuliani pineqartut saniatigut pisortatigoortunik maleruagassaqaqanngilaq naalagaaffiit soqutigisaqaqatigiinnut naalagaaffiup nammineq iluani assigiinngitsunik soqutigisaqaqtunik tusarniaasarnissaa pillugu, aamma siunertaasunut attuumassuteqartuni apeqqutini. Taamaattoq piumasagaataavoq ersarisoq SuR-imi nalilersuinermit pisortatiguunngitsunik ingerlatsiviit aammalu nunami namminermi inuit pisinnaatitaaffii pillugit soqutigisaqaqatigiit – NHRI – akulerunneqartarnissaat, kiisalu tusarniaanermi suleriaaseq periuserineqartullu nunamit namminermi nalunaarusiami ilaatinneqartarnissaat (*Decision 6/102, point A naapertorlugu*). Paasisutissat tusarniaanerup qanoq ingerlanneqarsimanerani allaaserinnittut SuR-imiit nunami pineqartumi nalunaarusiami ilaassapput. Uppernarsaatissat suliarineqarnissaannut piumasagaatit periarfissaqaqtippaat qanoq iliorluni SuR-imiit soqutigisallit allat suliap aallarnisarneqarnerani peqataaqqullugit kujumissaarneqarsimanersut pillugit paasisutissat katersorneqarnissaannut, suliap aallarnisarneqarneranut atatillugu.

Killiffik 2 imaqarpoq nalunaarusiornermik, SuR-imit namminermit nunamilu pineqartumi soqutigisallit allat peqataaffigisassaannik, OHCHR-imullu saqqummiussinissaanik.

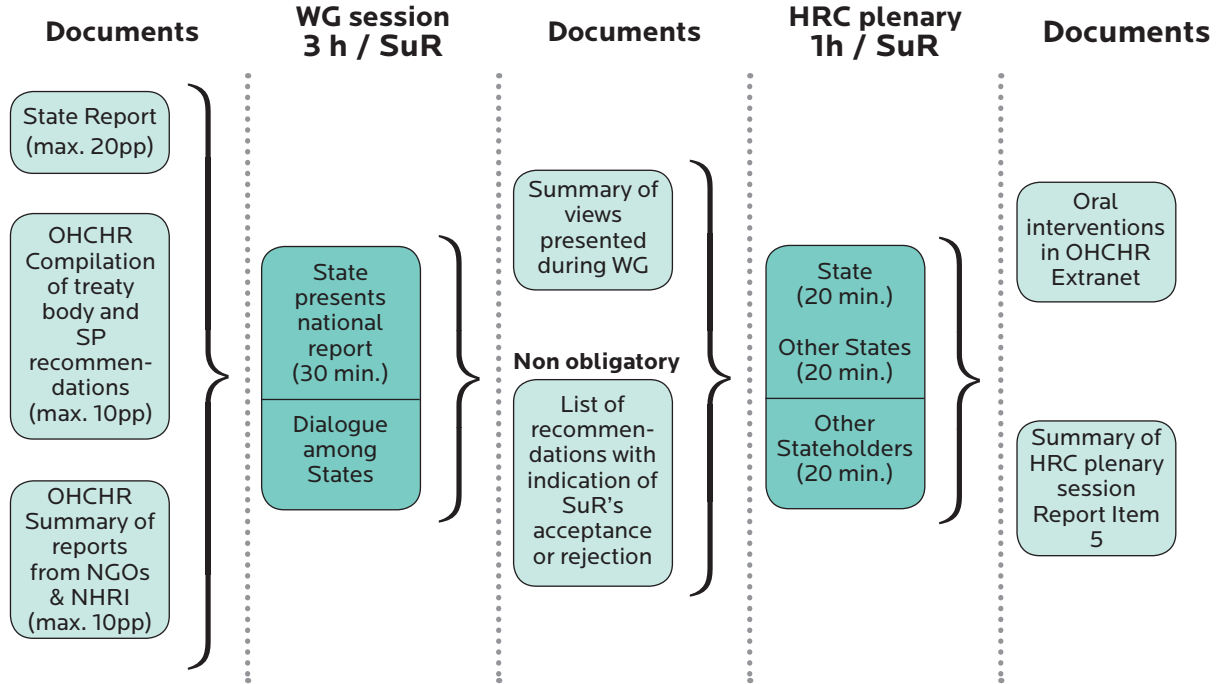
Figur 3: UPR-ip ingerlarna SuR-ip isikkivianiit isigalugu

Nunamit pineqartumit nalunaarusiap ilusilersorneqarnerani (annertunertigut) *Decision 6/102 A-G*-mi periusissatut innersuussutit malippaat. Suleqatigiiffinit naalakkersuisutigooortuunngitsunit, - NGO-nit – aamma NHRI-nit nalunaarusiani paasissutissiinerit annertunerusariaqarput. Nunami namminermit nalunaarusiamik isorinnittuusinnaapput, imaluunniit nunamit namminermit nalunaarutaasumik itisilerinerusinnaallutik. Soqutigisaqartunit allanit ilassutissat dokumentini nalilersuinermit atorneqartussani toqqaannartumik ersinngillat,

Figur 4: Geneve-mi nalilersuisarnerup ingerlaasia

Review Process in Geneva

nalunaarummili eqikkarneqartariaqarlutik (annertunerpaamik quppernerit qulit) OCHR-imit suliarineqarsimasut. Tamatumalu saniatigut OHCHR-imiit nalunaarummi eqikkaanerit inassuteqaatillu SuR-i pillugu komité-ni nakkutilliisuneersut kingullit piffissamilu pineqartumi atuuttut katersorneqassapput. Taamaasillunilu nalunaarutaasut taakkua pingasuusut internationalimik nalilersuinerup immikkoortuata siulluup affaani siullermi WG-mi katersuunnermi tunngaviusussaapput.

Killiffik 3-mi UPR-ip ingerlanerani internationalimik katersaatini nalilersuisarnermut tunngatillugu allaaserineqarpoq internationalimik naapeqatigiittarnerit Geneve-mi FN-ip illorsuani ingerlanneqartartut (aamma Figur 4 ataaniittoq naapertorlugu). UPR-ip immikkoortua taanna nunarsuarmioqatigiit internationalimik ingerlattaqaat immikkoortunik marlunnik katitsigaavoq: Immikkoortoq siulleq naalagaaffiit akornanni oqallinneq WG-mi ingerlanneqartartoq. Taamaallaallu WG-mi suleqatigiissitani katersuunnerni SuR-imi sulinermut inassuteqaateqartoqarsinnaavoq. Soqutigisaqartut allat eqqumaffigissavaat inassuteqaatit pineqartut taakkua nalilersorneqareernerminni taamaallaat nalilersorneqarnerullu inernerisaatut taamaallaat akuersissutigineqarsinnaammata, aammalu SuR-imi naatsorsuutigineqarsinnaallutik nammineq piumassutsimik iliuisaasinnaasutut. Taamaasilluni killiffimmi 3-mi soqutigisaqartut allat isumaliutigisinnaavaat nunat allat sinniisuinut sunniuteqarniarsinnaanertik, nunaminni namminerimi pingaartitami inassuteqaatit WG-mi nalilersorneqartussatut ilanngunneqarsinnaanersut eqqarsaatigalugu.

Tamatuma kingorna inaarutaasumik oqallinneq ataatsimut oqalliseqatigiinnikkut HRC-mi naggaserneqartarpoq. Tassani naalagaaffiit ngo-t aamma NHRI-it sunniiniarsinnaapput. Kingusinnerpaamik aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartuni (HRC) ataatsimut oqalliseqatigiinnermi SuR-imit ersarissumik ersersinneqassaaq inassuteqaatit qanoq ittut piviusunngortinniarlugit akuersissutigineqarnersut. Naalagaaffiit ilaasa suleqatigiissitani (WG) katersuunnerit kingorna inassuteqaatinut allaganngorlugu oqaaseqaatit saqqummiuttarpat, ilisimatitsissutigisarlugulu naalagaaffiup nalilersorneqartup (SuR-ip) inassuteqaataasut akuersissutiginerai imaluunniit itigartinnerai isumaliutigeqqinniarneraalunniit. Allaganngorlugit nalunaarutit taamaattut WG-mi nalunaarummut ilassutit saqqummiunneqartarput (aammalu nalunaarusiap normuatulli normulerneqartarlutik, taamaallaallu "Add.r"-imik immikkut nalunaaqutserneqartarlutik).

Kiisalu aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut (HRC-ip) ataatsimeersuartuisa nalilersuineq pisortatigoortumik akuersissutigisarpaat. Tamannalu isumaqarpoq FN-imi inuit pisinnaatitaaffinut siunnersuisoqatigiit (HRC-ip) aalajangiuttaraat akuersissutiginiarlugu nunap aalajangersimasup nalilersorneqarsimanera, tamatumalu WG-mi nalunaarusiornikkut uppernarsaasiorneqarsimanera, SuR-imi nammineq piumassutsimik neriorsuutaasimasut kiisalu ilassutit isumaliutillu SuR pillugu HRC-mi katersuunnermi pisimasut.

Killiffik 4 Geneve-mi nunarsuarmioqatigiit akornanni nalilersuereermermi pisarpoq. Killiffimmi tassani naalagaaffiup isumannaartariaqarpaa neriorsuutaasimasut eqqortinneqarnissaat. Tamanna siunertarlugu soqutigisaqartut allat akulerunneqarsinnaapput aammalu nunarsuarmioqatigiinnit ikiortiserinnittoqarsinnaavoq. Suliniutit tamakkua UPR-imi tullermi ingerlatsinissamat tunngaviliisuusarput. Tamannalu isumaqarpoq naalagaaffiup aappasaanik nalilersuinissaa ukiut sisamat qaangiunneranni SuR-imit nammineq piumassutsimik neriorsuutaasut piviusunngortinneqarsimanersut, inassuteqaataasunut Geneve-mi UPR-imi suliamut atatillugu.

Periarfissat aamma sioranartut

Siuliani allaaserineqareersutut suliani killiffinniit aallartsituni tamani nutaani periarfissaqarpoq inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarneqarnissaannut.

Killiffik 1-imi isumannaarneqassaaq susassaqtartut nunami namminermermi inuit pisinnaatitaaffinik suliaqtartut tamarmik paasisutissanik katersisarnissaat, aammalu inuit pisinnaatitaaffinut tunngasunik pissutsit nalilersuinissaat nunanilu pineqartumi suliassat unamminartut nalilersornissaannut susassaqtartut tamarmik pisussaaffeqassasut. Kiisalu naalagaaffiup inuillu namminneq piumassutsiminnik inuit pisinnaatitaaffinut sammisumik suliaqtartut akornanna qaninnerusumik oqaloqatigiittoqartariaqarpoq, naalagaaffimmi namminermermi inuit pisinnaatitaaffinut sullissivik NHRI aaqquissuussinermi tapersersortigalugu.

Tusarniaasarnermut atatillugu sioranartut piviusunngussapput naalagaaffik soqutigisaqartulluunniit allat oqaloqatigiinnermut peqataajumangippata imaluunniit peqataasinnaangippata, tusarniaanerluunniit asissuerpasissumik, kinaassusersiortumik, immikkoortitsinertalimmik erserlertuttumilluunniit ingerlanneqarpat, ajornartorsiutit ilaasa susassaqtartulluunniit naqisimanerannik kinguneqartumik.

Kiliffik 2–p ilisarnaatigaa nunamut namminermet nunarsuarmiunullu sammisuunini, tamanna imatut paasillugu OHCHR-imut sammisuunini nalunaarusiornermut atatillugu. Nalunaarusiat qaffasissumik pitsaassuseqartut nammineq naleqarluartuupput sumiiffinni assigiinngitsuni inuit pisinnaatitaaffiit tunngatillugu nutaanik anguniagassanik pitsannngorsaaatassanillu suliaqarni. OHCHR-imi inassuteqaatissat SuR-iniit, kommittiit nakkutilliisunit, periutsiniillu immikkut ittunit katersorneqartut suli pitsaanerusunik periarfissiipput FN-imi inuit pisinnaatitaaffiit tunngasumik suliat ingerlatsinerillu amigaataannik iliuuseqarfiginninniarnissamat.

Naalagaaffik UPR-imit nalilersorneqartuq – SuR – soqutigisallilluunniit allat piunassuseqanngippata imaluunniit pisinnaanngippata annertuunik uppernartunillu paasissutissanik katersinissamat, aammalu nunap pineqartup inuit pisinnaatitaaffiit tunngatillugu inissisimaneranik unammartunillu iliuuseqarfigisariaqagaanik ersersitsinngippata, taava nalunaarusiortarnerup nalinga ulorianartorsiortinneqalissaaq.

Kiliffik 3, internationalimik nalilersuisarneq Geneve-mi ingerlanneqartartoq aallaavissamik nutaamik ammaavoq nunagisami inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarneqarnissaannut kaammattuisuusinnaanermut, minnerunngitsumik nammineq nunagisami tusagassiutitsigut pineqartut pitsaasumik sammineqartarpata. Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut pillugit ataatsimeersuarniit - UPR – internet-imi quppernertigut paasissutissanik nassiussuisarnikkut Geneve-mi nalilersuinerit nunagisami malinnaasartunut nunap nalilersorneqarneranut malinnaanissamat periarfissat ammartarpai.

Geneve-mi nalilersuinerup aamma internationalimik ingerlatsisunit illuatungeriinnilluunniit suliani susasaqartunit ikiorsiivigineqarsinnaanera periarfissaqartittarpaa, inassuteqaatigineqartut nunami nalilersorneqartumi naalakkersuisunit piviusunngortinniarneqarneranni, nunami nalilersorneqartumi naalakkersuisut akuersinerisigut.

Inerititaqarfiusumik nalilersuinissaamut nalorninartut pinngortarput nunat nalilersuiiffigineqartut SuR-it – arlaqartut tunniusimallutik ilumoorlutillu nunaminni inuit pisinnaatitaaffiit sammisunik oqalliseqataaniannngippata. Taamaattoqassappat ingerlatat asuliinnartinneqartut nalilerneqassapput, piffissamik aningaasanillu asuli atuiffiusutut, taamaattoqarneratalu FN-imi inuit pisinnaatitaaffiit suliaqarneq ataatsimut tamaat isiginerlunneqartilersinnaavaa.

Illuatungaatigullu periarfissanik asuliinnartitsinerussaaq SuR-imut inassuteqaatissat pitsaanngitsumik piareersarneqarsimappata, assersuutigalugu ajortumik pitsaassuseqarpata, siammasippalaartumik allaaserinninneruppata piviusunngortinneqarsinnaanatillu, inuit pisinnaatitaaffii pillugit inatsisilianik tunngaveqanngippata imaluunniit paasissutissanik piviusunik tunngaveqanngikkunik.

Killiffik 4, nunami namminerimi UPR-imiit inassuteqaatit piviusunngortinniarneqartarnerat nunami pineqartumi inuit pisinnaatitaaffiisa qaffasinnerulernerannik kinguneqarsinnaavoq, kiisalu nunarsuarimi inuit pisinnaatitaaffii pillugit aaqqissuussinerit najukkamilu periarfissat ataqatigiinnerisa ilisimaneqassusiat paasinninnerlu annertusaavigisinnaavaat.

Nalorninartuali tassaavoq naalakkersuisut annikitsuinnarmik iliuseqarneri imaluunniit iliuseqannginneri, nalilersuinerimi inassuteqaatit tunniunneqartut piviusunngortinniarnissaat eqqarsaatigalugu, imaluunniit soqutigisaqartut allat naammattumik nukittussuseqannginnerat naalakkersuisut pisussaaffimminnik naammassinninnissaannut akisussaatinneqarnissaat eqqarsaatigalugu. Tamanna inuit pisinnaatitaaffiinut atatillugu tatiginnigunnaarnermik nammineq piumassutsiminnik suliaqartuni innuttaasuniluunniit atugaqartoqalernissaa kingunerisinnaavaa.

Kikkut peqataappat?

Nunami namminerimi naalakkersuisut qitiusumik ingerlatsisuupput akisussaallutillu. Soqutigisaqartut allat ilaatigut tassaapput naalagaaffimmi pisortaqarfiit soorlu inatsisartut eqqartuussiveqarnerlu. Tamatumalu saniatigut inuiaqatigiinni soqutigisaqatigiiffiit, tassunga ilaallutik sulisartut peqatigiiffii, upperisarsioqatigiiaat, ilinniagartuut peqatigiiffii ingerlatsiviillu allat inuit pisinnaatitaaffiinut sammisumik suliani akuusartut. Tusagassiorfiit aamma akuleruttariaqarput, kiisalu nunami namminerimi inuit pisinnaatitaaffiinut sammisumik ingerlatsiviit annertuumik tunniussassaqaqataasariaqarput.

Naalagaaffiit tamalaat akornanni nunat FN-imut ilaasortat tamarmik naalagaaffiit akornanni oqallinnermut Geneve-mi ingerlanneqartartumi nalilersuisarnerup qiterisaani peqataasinnaapput. Tamatumalu saniatigut soqutigisaqatigiit ngo-t-

ECOSOC-p ataani siunnersuisartutut inissisimasut peqataasinnaapput, soorluttaaq nunami namminermi ingerlatsiviit aammalu *International Coordinating Committee (ICC)* nunami namminermi inuit pisinnaatitaaffiit ingerlatsivik (NHRI) sinnerlugu peqataasinnaasut. FN-imi OHCHR pingaaruteqartumik inissisimavoq naalagaaffiit akornanni nalilersuinerit ingerlanneqartarneranni. Allaffeqarfiup ngo-niit NHRI-nillu allaganngorlugit ilanngussat suleqatigiissitani - WG-ni – ataatsimiinnissanut katersortarpei, taamatuttaarlu aamma nakkutilliinermik aqqissuussinerniit immikkullu periutsiniit inassuteqaatit katersortarlugit.

FN-imi inuit pisinnaatitaaffiit siunnersuisoqatigiit – HRC- aamma suleqatigiissitat - WG-it – tunngaviusumik FN-imi naapeqatigiittartut 47-ruusut assigaat. Ilaasortat nunat FN-imut ilaasortaasut tamarmiusut akornanniit qinerneqartarput, nunarsuup suvatunngaaneersuunermik aqqissuussineq aalajangersimasoq naapertorlugu, (Figur 1 naapertorlugu). Nalilersuisarnermi aqutsisut HRC-mi Trojka-mik, - (Pingajoqqat) - taaneqartartunut suliassiissutigineqartarpoq. Oqaatsimi ersittutut pingajoqqat pingasunik ilaasortaqrput. SuR-imik ingerlatanut tamanut Trojka-mi ilaasortassat makitsinikkut HRC-mi ilaasortat tamarmiusut akornanniit toqqarneqartarput, tassanilu isumannaarneqartarluni nunarsuarmi sumiiffiit assigiinngitsut sinniisoqarnissaat. SuR-imit qinnutigineqarsinnaavoq Trojka-mi ilaasortaq ataaseq namminneq nunarsuarmi nunat immikkoortut inissisimaffianniit toqqarneqassasoq. FN-imi inuit pisinnaatitaaffiit siunnersuisoqatigiit – HRC – siulittaasuat pingaaruteqartumik inissisimasarpoq, tassami taassuma akisussaaffigamiuk nalilersuisarnermi periusissat aalajangersarneqartarnerat.

Nukittoqutit aamma sanngeequtit

Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut – UPR – ingerlanneqartussaavoq naalagaaffimmi pineqartumi soqutigisaqartut akornanni oqallinneq aqqutigalugu. Tamanna UPR-imut maleruagassiani ersarissarneqarpoq, aammalu maleruagassani piumasarineqarpoq oqalliseriaaseq atorneqartoq nalunaarusiami SuR-imit saqqummiunneqartumi allaaserineqassasoq. Tusarniaaneq taanna, - taamatut taagorneqarami, - pingaartorujussuuvog, nunarsuatsinnilu naalagaaffiit akornanni pisussaaffiliussaalluni nutaaq. Tamanna inuiaqatigiinni peqataanissamat nutaamik periarfissiivog, inuit pisinnaatitaaffiisa tamanut atuuttumik itisuumillu paasineqartumik peqataaffigineqalernissaannut.

Nammineq piumassutsimik pisussaaffimmik tigusineq nunarsuarmioqatigiinni susassaqtartunut tamanut saqqummiunneqartoq taanna FN-imi inuit pisinnaatitaaffiitut siunnersuisoqatigiinnik - HRC-mik – tunngavilliisoq naalagaaffiit neriorsuutiminnik eqqortitsiniarneranni nukittoqtitut sunniuteqalersinnaavoq.

Nunat ilaanni immaqa naalackersuisut inuiaqatigiinnik ilumoorullugu oqalliseqateqarniartanngillat, ngo-t arlaannaannulluunniit atasuunngitsut inerteqqutaammata, imaluunniit ilumoorunneqanngimmata inuiaqatigiinni arlaannaannulluunniit atanngitsutut susassaqtartut.

Nalorninartoq alla tassaavoq naalackersuisut ilaasa ersernerluttorujussuarnik neriorsuuteqarniartarnerat, imaluunniit inassuteqaatinik tigusiumanngilluinnartarnerat, taamalu UPR-imut atatillugu annertunerusumik pituttornissamut pinaveersaartarlutik.

Soqutigisaqartut inissisimanagerat suliassaallu

Soqutigisaqartut UPR-imi inissisimanagerat suliassaallu ataatsimut pisortatigoortumik allaaserineqarput FN-imiit dokumentini, FN-imi aalajangersaasartunit assigiinngitsunit akuersissuteqarfigineqarsimasuni, aammalu HRC-mi siulittaasup periusissat pillugit nalunaarusiaanik ilaqarlutik. Kiisalu OHCHR-i maleruagassanik affarmik pisortatigoortunik suliagarpoq. (Takuuk FN-imit dokumentet qitiusut ataaniittut) naalagaaffinnut, ngo-nut aamma NHRI-nut sammititaasunik, nalunaarusiortarnerit pillugit ilitersuutaasunik. Ileqquuvorli aalajangersakkanik siunnerfinnillu saneqqutsisarneq, taamaammat ataani naatsumik soqutigisaqartunut atugassarititaasut suliassaallu allaaserineqarput, kiisalu oqaaseqarfigineqarluni periutsit qanorpiaq ineriartorsimanagerat.

Naalagaaffiit

Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut (UPR) ingerlanneqarneranni naalagaaffiit marlunnik inissisimaffeqarput: Illuatunngaatigut tamarmik nalilerneqartussaapput, illuatunngaatigullu nunat allat nalilerneqarneranni peqataasussaallutik.

Naalagaaffiup UPR-imit nalilersorneqartup (SuR) nalilersuinissaq sioqqullugu inuit pisinnaatitaaffinut killiliussat ileqquusullu allaaserisussaavai. Naalakkersuisut pisussaaffittut tigusussaavaat inuiaqatigiinni susassaartut akulerunneqarnissaat, aammalu nunami namminermi Inuit pisinnaatitaaffinut soqutigisaqatigiit (NHRI) nalunaarusiornermi peqataatitussallugit. OHCHR suliaqarnikuvoq naalagaaffiit nalunaarusiortarnerat pillugu (Ataani FN dokumentit qitiusut takukkit).

Suleqatigiissitani – WG – aamma aalajangiisnaallutik ataatsimiittartut (HRC) ataatsimeersuarnerini Geneve-mi ingerlanneqartuni, SuR-imit suliaqarnermi oqaaseqaatit, apeqqutit inassuteqaatillu nunamit pineqartumit nalunaarutaasuneersut nalunaarutiniillu allaneersut tusarnaarneqassapput, pineqartut nakkutilliinermik aaqquissuussinermi periutsinillu immikkut itunit tunngaveqarnerisut pillugit, aappaattullu oqaaseqaatit nunap nammineq NHRI-aniit ngo-nillu pisuunersut pillugit. Kiisalu naalagaaffik nalilersorneqartoq - SuR – qinnuigineqassaaq nalunaaruteqassasoq inassuteqaatit sorliit ilalersorsinnaanerai pillugit. Soqutigisaqartut allat saqqummiussassaminnik piareersarnissaminnut pitsaanerpaamik periarfissaqarteqqullugit, - taamaaliornikkut taakkua SuR-imi pilersaarutinut siunnerfiusunullu naapertuuttumik suliarineqarsinnaaqqullugit, inassutigineqassaaq taakkua allaganngorlugit HRC-mi aalajangiisnaallutik ataatsimiittartunit sioqqullugu suliarineqassasut. Naalagaaffiit nalilersuiffiqineqartut – SuR-it – tamarmik taamatut allaganngorlugu nammineq piumassutsimik pisussaaffiliussassat pillugit saqqummiussassaliortanngillat, WG-mut inassutigineqartussat pillugit.

Allassimangitsumik paaseqatigiissutaasarpoq inassuteqaatit akuerineqartut nunami nalilersuiffiqineqartumi – SuR – pisussaaffiliisartut, nalilersuinissaq sioqqullugu suliat malersuiffiqineqaaqqinnissaannut piffissaliussami suliarineqartussanik.

Nalilersuinerup ingerlanneqarsimanerata pitsaassusia sunniutaalu qanoq tiguneqarsimanersut eqqarsaatigalugit apeqqutaasarpoq SuR-imi piumassuseq iliuseqarumassuserlu qanoq annertutigisimanersooq, aaqquissuussinerup siunertaata eqqortinneqarsinnaanera eqqarsaatigalugu. Amerlasuutigut pissutsit imaalisoorput; SuR-imi nunami pineqartumi inuit pisinnaatitaaffi atuuuttut pillugit allaaserisat naalakkersuisuusut pisinnaatitaaffinut tunngatillugu

iliuseriniagaannik aallaaveqartinneqartartut, iluatsinngitsuukkat ajornartorsiutillu iliuseqarfigneqanngitsut pinnagit. Kisianni soqutigisaqartut allat ingerlaatsimut akulerunnissaminnut periarfissaqalernikuupput. Ingerlaqatigiinneq imaluunniit iliuseqatigiinneq nunami namminermi nunarsuarmioqatigiillu akornanni suliniartorpoq, aammalu ukiumi aggersuni ineriartoqqissinnaalluni inuit pisinnaatitaaffii pillugit kaammattuinerut annertusiartortutut.

Naalagaaffiit allat pingaarnertut ingerlatsisuusarput sunniuteqatigiilluni Geneve-mi nalilersueqatigiinnermik ingerlatsisoqartarnerani. Nunat ilaasortaasut tamarmik SuR-imi peqataasinnaapput allaganngorlugu apeqquaqartarnikkut, imaluunniit WG-mi oqaaseqarluni apeqquaqartarnertigut, kingornagullu HRC-mi aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut ataatsimiinneranni. Inuit pisinnaatitaaffiisa qanoq paasineqarnissaannik paasinninnertik tulleriiarneritillu qanoq ittuunersoq apeqquaatillugu naalagaaffiit qanoq periuseqarnissaminnik nalilersuinerup nalaani namminneq aalajangiussisarput. Eqqumiigineqarsinnaanngitsumik, soqutigisaqartut allat amerlasuutigut naalagaaffiit qanoq periuseqarnissaannut aalajangiissuusarput. Assersuutigalugu naalakkersuisut assigiissunik isumaqartut SuR-imik illersuinaleraangata, oqalugiartut allat isornartorsiunerannut atatillugu, soorlu piffissamik nersualarinnermut annertuumik atuinnermik, SuR tapersersorniaannarlugu. Ileqquliunneqartartoq taanna, tassalu naalagaaffiit ilaasa imminnut illersoqatigiiffiliortarnerat, UPR-ip tunngavigisaanut aserorterutaavoq, soorluli aqqissuussaaneq pillugu dokumentimi erseqqissaatigineqarsimasoq, tassunga ilanngullugu silarsuarmioqataaneq, sulinermi akimut ersittumi ingerlatsinissaq, *non-selectivity*, tassalu nunat ataasiakkaaginnaat nalilersorneqartannginnerat, kisiannili nunat tamarmik HRC/UPR-imi nalilersorneqartarnerat, aammalu nunat tamarmik naligiimmik pissusilersorfigineqartarnerat.

Nunalli ilaat ilumoorulluinnarlugu nalilersuisarnermik aqqissuussinnermik soqutiginnilluinnartuupput, aammalu ammaffigisarlugu tunniussassaqaarnissami ataqatigiissumik inerititaqarfiusumillu ingerlatsinissaq, nalorninartunik inunnit naligisaniit tapersersorneqaannarnissaq pinnagu. Assersuutigalugu nunat ilaasa ngo-niit inassuteqaatit tapersersussallugit soutigisaripaat, naalagaaffiup tulleriiarneranut taakkua naapertuukkaangata.

NHRI-it aamma ICC

Nunani ataasiakkaani inuit pisinnaatitaaffiitut kattuffiit (NHRI) ersarilluinnartumik nunarsuarmioqatigiit UPR-imi ingerlataanni Geneve-miittumi ilaalluinnarput, naak nunani tamani nunap nammineq ingerlatsiviinik

pilersitsisoqasimanngikkaluatoq. Naalagaaffimmi nalilersorneqartumi inuit pisinnaatitaaffinut kattuffiliortoqarsimatillugu (NHRI) naalakkersuisut soorunami taanna tusarniaanerminnut tamakkiisumut nunami pineqartumi nalunaarusiornissamat piareersaataasumi ilaattissavaat. Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut paasissutissanik tuniorarneqarneranni NHRI nunami pineqartumi qitiusutut aallaavittut inuiaqatigiinni, tamat oqartussaqaataaneranni, soqutigisaqatigiit mianernartumik inissisimasut tusagassiutillu akornanni katersuuffittut inissisimasarput. NHRI-ini ingerlatsisut aamma nunami pineqartumi tusarniaanernik aallartitsisarput, aallaavissanik anguniagassanillu ataatsimoorfissanik piareersaasiortarlutik naalagaaffimmilu pineqartumi naalagaaffimmi soqutigisaqartut nalunaarusiorneranni ikiuuttarlutik.

NHRI-it aamma kaammattorneqartarput nunami angerlarsimaffigisaminnut tunngatillugu paasissutissanik nalilersuisoqassatillugu saqqummiussisaqqullugit, paasissutissallu pineqartut OHCHR-imit nalunaarusiamik eqikkaanermi allanit paasissutissiissutinut ilanngullugit iluaqutigineqartarput. NHRI-ini eqqumaffigineqartassaaq allaganngorlugit nalunaarusiornermi piffissaliussat eqqortinneqartussat siusissorujussuummata. Ilanngussassat amerlasuutigut OHCHR-imut tunniunneqareersimasussaasarput nalilersuilluni ataatsimiititaliami ataatsimiinnissat qaammatinik tallimaniit qaammatit arfineq pingasut sioqqullugit. Piffissaliussat eqqorqissaartut Extranet-imi nassaarineqarsinnaapput (UPR-ip qupperinerinut ilitsersuummi Nr. III-mi).

Kiisalu nunami namminermit inuit pisinnaatitaaffinut kattuffik – NHRI – kaammattorneqarpoq aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut ataatsimersuarneranni - HRC – oqaluserisassami UPR-ip ataaniittumi nunaminnut atatillugu SuR oqaaseqarfigisaqqullugu. Allaganngorlugu saqqummiussassat suliarineqarnerini OHCHR-imit ilitsersuusiasut malinneqartussaapput. Allaganngorlugit saqqummiussassat suliarineqarneranni aamma maleruagassat allat malinneqartussaapput, tassunga ilaalluni oqaaseqarsinnaanermut piffissalersuineq. NHRI-it Geneve-mi ataatsimiinnermi peqataassallutik aalajangertut ICC-mit siunnersorneqarnissaminnik kissaateqaqqullugit kammattoqarput (immikkoortoq tulleg takuuk) imaluunniit OHCHR-ip immikkoortuanit naalagaaffinni ingerlatsivinnut sammititamiit siunnersoneqarnissamik kissaateqaqquneqarlutik. (paasissutissat aaneqarsinnaapput internet-imi quppernermi II-mi aamma III UPR-ip qupperinerinut ilitsersuut naapertorlugu).

NHRI aamma nunami namminerimi suliat malersorneqaqqinnissaanni pingaartunik suliassaqarpoq. NHRI-imeersut nammineq piumassutsimik pisussaaffiit naalagaaffiup pisussaaffiliussimasaasa naammassiniarneqarnissaasa suliarineqarneri alapernaassinnaavaat, aammalu ukiumoortumik inatsisartunut, naalakkersuisoqarfinnut allanullu nalunaarusiortarnermini pitsannngorsartariaqartut ernumassutilluunniit nalunaarusiaminni saqqummiussorsinnaalugit.

Nunarsuarmioqatigiit ataqatigiissarinermut komitéat silarsuaq tamaat NHRI-ni (ICC) Geneve-mi angerlarsimaffeqartoq NHRI-it tapersorsorerisigut aaqqissuussinermi nutaami sunniuteqartumik inissisimavoq. ICC UPR-imi periutsit pillugit sungiusaanernik aaqqissuussisarsimavoq, aammalu siunersiuisinnaanermik attavissanillu neqerooruteqarsinnaalluni, misilittakkanik paarlaasseqatigiittarneq NHRI-llu akornanni pitsaasunik ileqqulersuuteqartarneq eqqarsaatigalugit. *ICC Position Paper* –imik suliqaarsimavoq HRC/UPR-ip aaqqissuussaanerata suliarineranut atatillugu (Nr. III, 2007), taannalu inassuteqaatinik imaluunniit ilitsersuutinik imaqarpoq, qanoq iliorluni NHRI-t suliap ingerlaasiani sunniuteqarniarsinnaanersut pillugu. ICC-mit siunnersuutigineqarpoq nalilersuineq imaqartariaqartoq NHRI-it SuR-imi sulinerminni atugassaat qanoq ittuunersut pillugit, aammalu inassuteqaatinik NHRI-it ingerlatsineranni tunngaviusussat amigartut pitsannngorsaatissaannik.

Geneve-mi maaji qaammat 2009 UPR-imi ataatsimiinnermiit kisitsisit paasissutissat tunngavigalugit paasinarsivoq inassuteqaataasut amerlasuut NHRI-t pitsannngorsaavigineqarnissaannik imaqartut. Ataatsimiinnermi uani pineqartumiinnaq nunat 47-t siunnersuutinik taamaattunik saqqummiussaqarput. Nunat arlaqartut ileqquliussimarpasippaat apeqqutit taakkua saqqummiussinermi aalajangersimasumik ilaatsittarneri. Aammattaaq soqutiginarpoq NHRI-p nukittorsarneqarnissaanut siunnersuutit nunarsuatta immikkoortuinit tamaneersummata, taakkununga ilaallutik arabiami nunat, Asia, Afrika aammalu nunat europap kangianeersut (takuuk figur 1 aamma 2).

Inuit tamat akornanni peqatigiiffeqarneq (ngo)

Inuit tamat akornanni peqatigiiffeqarneq, tassunga ilaallutik ngo-t, naalakkersuisunut pingaaruteqartuuvoq, nunami namminerimi naalagaaffiup nalilersuisarnerata ilaatut ingerlatsinerimi ilaalluinnartuusarami. UPR-ip ilaatut pingaartut silitumik tusarniaanermik aaqqissuussisarneq, nunamit namminermit nalunaarusiortarnermut atasuusup inuiaqatigiinni susassaqartut tamaasa akulerunniartussaavai.

Ngo-t allallu, assersuutigalugu ilisimatuut aamma OHCHR-imut nalunaarusiorsinnaapput.

Ngo-nit nalunaarusiani paasissutissiisoqarsinnaavoq, sammisat ajornartorsiutilluunniit inuiaqatigiinniit isigimallugit nunami naalakkersuisuniit nalunaarusiami naammattumik qulaajarneqarsimanngitsut pillugit. Nalunaarusiatut allatulli ngo-niit nalunaarusiat aamma annertussusissaq pitsaassusissarlu eqqarsaatigalugit piumasaqaatinik aalaangersimasunik naammassinnittuusussaapput, Ngo-nit nalunaarusiani tunngaviumik maleruagassat internet-imi quppernemi UPR-imut sammisuni nassaarineqarsinnaapput. (UPR-ip quppernerinut ilitersuut naapertorlugu). Kiisalu ngo-t eqqumaffigissavaat OHCHR-imi allaganngorlugu ilanngussassanut piffissalersuinerit suleqatigiissitani ataatsimiinnissat sioqqullugit qaammatit tallimaniit arfineq pingasut angullugit nalilersuinissat sioqqullugit tunniunneqarsimasussaammata. Suleqatigiissitani ataatsimiinnissat ersarissumik nalunaarsorneqarneri FN-ip internetimi quppernerini nassaarineqarsinnaapput (UPR-ip quppernerinut ilitersuut naapertorlugu).

Suleqatigiissitami ataatsimiinneq naalagaaffiit akornanni oqallinnissamut taamaallaat sammitaavoq. Ngo-meersulli inassuteqaatissatik naalagaaffiit sinniisui aqqutigalugit ingerlateqqissinnaavaat, naalagaaffiup sinniisaata nammineq saqqummiussaminut ilanngutissallugu piumassuseqarsimappata. Ngo-t aamma namminneq soqutigisatik siuarsaavigisinnaavaat nunat assigiinngitsut aallartitaat diplomatit nunaminni illoqarfiit pingaarnersaanni najugaqartut aqqutigalugit, aammalu Geneve-mi taakkua aallartitaqarfi aqqutigalugit.

Illuatungaatigullu ngo-t oqaasiinnartigut saqqummiussassatik HRC-mi aalajangiisinnaalutik ataatsimiittartut nalilersuinerisa naggataa tungaani oqariaqartuutigisinnaavaat. Kattufilli FN-imi aningaasarsiornermut inooqatigiinnermullu siunnersuisoqatigiinnut ECOSOC-imi siunnersuisutut saqqummiussinnaatitaassaguni akuerisaasariaqarpoq. (Paasissutissat amerlanerusut ECOSOC-ip quppernerini nassaarineqarsinnaapput). Nammineq taamatut inissisimalernissamut periarfissaqanngikkaanni ngo-mik taamatut inissisimasumik suleqatissarsiortoqarsinnaavoq, taannalu paasitinniarneqarluni oqaatiginiakkat HRC-mut apuunneqartariaqarnerannik. Assersuutigalugu Amnesty International (AI) ngo-t allat sinnerlugit HRC-mi saqqummiussisarpoq, oqaluserisaq AI-p pingaartitaanut naapertuussimagaangat.

Ngo-t UPR-imi nalilersuineq siunertanut assigiinngitsunut atorsinnaavaat, assersuutigalugu saqqummiunniakkat, misissuinerit uppernaasaasiorterillu assigiinngitsut inuit pisinnaatitaaffiit sammisut illersorlugit iliuuseqarnerit, aammalu inuiaqatigiinnut imminut nittarsaannerit, NHRI-nik ngo-nillu allanik nunarsuup ilaani assigiinngitsuneersunik ilissarsiorterit.

Ngo-nut itisuumik eqqarsaatigilluagassaavoq UPR-imi suliamut sunniuteqarniarluni akulerunnissaq. Suleqatigiissitat ataatsimiinnerini pitsaasuumik nalunaaruteqartarnissami pisariaqartuuvog nalilersuisinnaaneq inuillu pisinnaatitaaffiit tunngasutigut uppernaasaasiorterillu suliaqarsinnaassuseq. Nukinnik annertuunik pisariaqartitsiffiusarpoq aalaangiisinnaallutik ataatsimiittartunut saqqummiussisinnaanissaq, taamaattumillu tamanna nunagisami iliuusissamik pilersaarusiorterit qanimut ilaatinneqartariaqarluni. Aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartut taatsimeersuarneranni ngo-nit piffissaq saqqummiussinissamat atorneqarsinnaasoq minuttinik marlunnik sivirusseqarpoq! Geneve-mut angalanissaq taamaallaat isumaqassaaq minutsini marlunni oqalugiariartorluni, oqalugiarnissaq anguniagaqatigiit arlaqartut ilaattut saqqummiussinerusussaat. Taamaattoq aamma imaassinnaavoq ngo-t NHRI-llu oqaaseqarnissaannut piffissaliussaqaq ataatsimut 20 minutsiinnarnik sivirussusilerneqassasoq, nunamut ataatsimut –SuR-imut ataatsimut tunngatillugu, - tamannalu naammannani soqutigisaqartut tamarmik oqaaseqaateqarsinnaanerannut.

Suleqatigiissitani katersuunnerniit HRC-miillu toqqaannartumik aallakaatitsineq internet-ikkoortoq periarfissiivoq nunagisami inuiaqatigiit tamat akulerusimatinnissaannut, nunarsuarmioqatigiinnut pisussaaffiit oqallinnermullu atatillugu, nammeneq nunagisami naalakkersuisut inuit pisinnaatitaaffiit periusersaat pillugit, tamannalu soqutiginaateqarsinnaavoq UPR-mut sunniuteqarsinnaanerup pilersaarusiortarneranut.

Inuit Pisinnaatitaaffi pillugit FN-p allaffiata Højkommisæría (OHCHR)

OHCHR HRC-p allattoqarfiat sulivoq, aamma UPR-p sulinerani sullissisarluni. Tamatuma kinguneranik naalunaarutit naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaaruutaasa (SuR) nalilersorneqarnerannut tunngavissat allattoqarfimmit piareersarneqartarput (kinguliini figur 5 takuuk). Taakkununga ilaasarput naalagaaffiit ataasiakkaat naalunaarutaat NHRI-neersut ngo-neersullu (*Summary Reports*) FN-p aqqissuussaanerani tamarmit inerniliinernik kaammattuutinillu eqikkaavusut (*Compilation of UN Information Report*). Oqatigineqartuni kingullerni naalagaaffiit ataasiakkaat

nalunaarutaannik nakkutilliissussatut komitiinit inerniliinerit siunnersuutillu eqikkarneqartarput pisussaaffiit inuit pisinnaatitaaffii pillugit konventionini naalagaaffinnit ataasiakkaanit akuerineqarsimasuniittut. Naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaarutaat pillugit SP-mit kaammattuutit aamma allattorsimapput, tamakkununnga ilaallutik SP-mit naalagaaffimmut pineqartumut qaaqquneqarnissamik kissaatigisat.

Compilation of the UN Information Report illersuilluni oqaaseqartarnerni NHRI-nit aamma naalagaaffimmi pineqartumi ngo-nit suliarineqartartuni iliuusissanut tamanut naleqarluartumik sakkussaalersinnaavoq. Nalunaarummi kaammattuutit tamarmik inuit pisinnaatitaaffii pillugit sulialinnit Silarsuarmioqatigiinnit tamanit akuerisaasunit pisarput, tassa naalagaaffiit ataasiakkaat inuit pisinnaatitaaffii naapertorlugit pisussaaffimminnik eqqortitsinerannik nakkutilliinissamik akuerisaasunit. Taamaattumik kaammattuutit tamakku UPR-imi suleqataasunit tamanit immikkut maluginiarneqarlutillu tapersorsorneqartariaqarput. Naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaarutaat aamma NHRI-t komitiit nakkutilliisuutit kaammattuutaannut pisussaaffeqarput SP-llu kaammattuutaat isiginiartartussaallugit, naalagaaffiilli soqutigisallillu allat naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaarutiminni ataqatigiinnermi matumani pisussaaffimminnik naammassinnissimanersut misissuiffigisassavaat. Aamma ngo-t naalagaaffinnit ataasiakkaaneersut kaammattuutit naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaarutaannut ilanngussinnaavaat *UN Information Report*-imi pingaarnerutinneqartut assingi, taamaaliornermikkut ilanngussatik pingaarnerpaanngorsinnaaqqullugit.

Naalagaaffik naliliivigineqartinnagu soqutigisallit OHCHR-mut namminneq allakkatigut ilanngussassatik piareersaleraangamikkut ajoraluartumik *Compilation of UN Information Report* soqutigisalinnit pissarsiarineqarsinnaasanngilaq. Tamatumuunali pinngitsoortinneqartannngilaq ngo-t nakkutilliinermut komitiinit SP-nillu kaammattuutinik innersuussuteqarsinnaanerit – naalagaaffiilli ataasiakkaat UPR-mik suliaqarnerminni siullermi suliat tamakku naqqaniit misissortariaqartarpaat. Suliaqarnermili tulliusumi *Compilation of UN Information Report*-imi paasissutissat sorliit naleqquttuunersut taamaattumillu nutartertariaqarnerisut killiliivigisariaqartassallugit.

Illuatigut *Compilation of UN Information Report* suleqatigiissitat ataatsimiinnerini pissarsiarineqartarsinnaavoq sallaarsaatillugulu naalagaaffinnit allanit naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaarutaannik oqalliseqataanermit atortariaqarluni, tassa suleqatigiiffimmi naligiittut naliliisarnerni.

NHRI-t ngo-llu Genevemi HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartunut oqaaseqarumallutik taqqavunnassamaartut aamma *UN Information Report* siunersiortariaqarpaat paasiumallugu tamatumani sammisaqartoqarnersoq kaammattueteqartoqarnersorluunniit suliarni tamatumani illersuisutut oqaaseqartarnerminnut nalinginnaasumik pilersaarusiornerminni erseqqissarneqarsinnaasunik arlaatigulluunniit ilanngunneqarsinnaasunik. OHCHR-p aamma nalunaarusiassat allat piareersartarpei: Naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaarutaat pillugit suleqatigiissitat oqallinnerannit eqikkaanerit aamma HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut oqaaserisaasa UPR-mi eqikkaarneqarneri: Oqaatigineqartorli kingulleq immikkut nalunaarutaasannilaq, tassaallunili HRC-mi ataatsimiinnermut nalunaarutip tamakkiisup ilaa.

Kingulliullugu minnerunngitsumilli OHCHR soqutigisalinnut UPR-mi suleqataasunut tunngaviusunik siunnersuisinnaavoq. Allattoqarfiup innuttaasunut immikkoortortaa (*Civil Society Unit*) UPR-mut nalunaarusiornissaq ilanngussassallu allat pillugit ngo-nit atassuteqarfigneqarsinnaavoq. NHRI-t OHCHR-ip NHRI-nut immikkoortortaanit (*National Institutions Unit*) paasissutissarsinnaavoq. Naalagaaffiit OHCHR-mut saqqummiussiniarnerminni nunat immikkoortuinit imaluunniit naalagaaffinni allaffinnit siunnersorneqarsinnaallutillu ikiorserneqarsinnaapput. Atassuteqarfissanik amerlanerusunik paasisaqarumasut nittartakkani guidenut innersuunneqarput.

Figur 5: UPR-imiit nalunaarutinit paasissutissat

Dokumentit ilanngussallu allat	Suminngaaneereri
Suleqatigiissitanut atatillugu	
Naalagaaffimmit nalunaarusiat	SuR
FN-imit paasissutissat katersat	OHCHR
Soqutigisaqartunit ilanngussat	NHRI aamma ngo
Soqutigisaqartunit ilanngussanit eqikkaanerit	OHCHR
Suleqatigiissitanut allaganngorlugit apeqqutit	Stater
Suleqatigiissitat nalunaarutaat (Outcome)	OHCHR
Inassuteqaatit akuerineqartut /itigartinneqartut (Addendum 1)	OHCHR
HRC-mi Aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartunut tunngatillugu(Pkt. 6)	
Naalagaaffinniit oqaatigisat	Stater
Soqutigisaqartuniit oqaatigisat	NHRI aamma ngo
HRC-mi aalajangiisinnaallutik ataatsimiittartuniit nalunaarut imm. 6 UPR	OHCHR
Katersuunnermi / ataatsimeersuarnermi aalajangiussat	OHCHR

2. Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnernut Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttunut FN–p Dokumentiutai pingaernerit

Nalunaarsuiffimmi matumani dokumentit tamarmik tassaapput FN-p dokumentiutai pisortatigoortut imaluunniit affarmik pisortatigoortut.

Nalinginnaavoq dokumentit assigiinngitsunik taaguuserneqartarnerat: Tunngaviusumik aalajangersakkat marluk UPR-mik pilersitsissutaasut nalinginnaasumik FN-p dokumentiutaasa normuinik pisortatigoortunik taagorneqartarput, allat qanoq imaqarnertik tunngavigalugu taagorneqartarput. Dokumentit qanoq taagorneqarneri qanorluunniit pisoqaraluarpat allanngorartuunnginnissaat naatsorsuutigineqassanngilaq. Nalunaaruutini matuma kinguliiniittuni dokumentit taaguutaat nalinginnaanerpaat allassimapput.

Dokumentinut oqaaseqaatitsigut siunertarineqarpoq qanoq atsiginerisa sunillu imaqarnerisa kiisalu pingaernerusutigut atorneqartarfiisa paasisitsissutiginnissaat.

Dokumentip taaguutaa atorneqarnerpaaq qulequtaatigut oqaatigineqartarpoq. “Dokumentit tunngaviusut” ilaanni nalinginnaavoq FN-p dokumentiutaasa normuat pisortatigoortoq nalinginnaasumik innersuussutigineqartarluni.

Aalajangersakkat UPR-mik pilersitsissutaasut

1) A/RES/60/251: General Assembly Resolution

HRC-p pilersinneqarnera pillugu dokumenti april 2006-imeersoq, qupperit 4.

Dokumentit aqqissuunneqarneranni siullermik HRC-mi maleruagassat pineqarput, assersuutigalugu “Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttunna, arlaannaannulluunniit illersuisuunnginnera, namminissarsiorfiunnginnera aammalu *non-selectivity*-unera (naalagaaffit ataasiakkaat kisiisa pinnagit naalagaaffilli tamaasa, imm. 4-mi) HRC/UPR-mi naliliiffineqartalernerat”, tassami akuttunngitsumik patsisiginiarneqartarmat

massakkut ileqqorineqariartortoq nunat immikkoortuini ataatsimoortut iligisatik oqaluuserineqartillugit ikinngutiminnik illersuisarnerat.

Aappasaanik dokumentimi allaaserineqarput HRC-p sakkui suliassaqarfilu, taakkununga ilanngullugu UPR (imm. 5, e).

Aammattaq dokumentikkut naalagaaffiit ilaasortat amerlassusilerneqarput (47-nut) nunallu immikkoortuini agguataarsimaneri aalajangerneqarlutik kiisalu ikinnerpaamik ukiumut pingasoriarluni ataatsimiittoqartarnissaa aalajangersarneqarluni – aamma Siunnersuisoqatigiit sulinerisa aallartinnerani sammisassat allat pineqarput, tamakkununga ilanngullugit Siunnersuisoqatigiit ukiut tallimat iluanni killiffiat (tassa 2010-imi, imm. 1) Ataatsimeersuartunit naliliiffiqineqartassasoq.

2) A/HRC/RES/5/1: The institution-building text

HRC-p aalajangersagaa juunimi 2007-mi akuersissutigineqartoq 27-nik quppernilik, taaneqartartoq “*the institution-building text*” imaluunniit “institution-building package”.

Dokumentimi allaaserineqarput HRC-p suliassai pingaarnerit sulisitassaa: UPR, SP-it (ingerlatseriaatsit immikkut itut, pingaartumik sammisanut aalajangersimasunut tunngasut aamma naalagaaffinnit ataasiakkaanit nalunaaruteqartartut), *Advisory Committee* (Komitii Siunnersuisartoq immikkut paasisimasalinnik 18-inik ilaasortalik), Inuit Pisinnaatitaaffiinik sorraatsumik ilungersunartumillu unioqqutitsinerit pillugit maalaaruteqartarnerni suleriaatsit tusarliuteqqusaanngitsut (siusinnerusukkut 1503 naaportorlugu ingerlatseriaaseqarnermik taaneqartartoq) HRC-p oqaluuserisassai (taakkunani UPR immikkoortoq 6-iuvoq) kiisalu ataatsimiinnerit ingerlanneqartarnerini malittarisassat atorfilinnut tunnganerusut.

Aalajangersakkami UPR-p allaaserineqarnerani naliliisarnerni tunngaviusut pillugit immikkoortortaqarpoq (tassa Inuit Pisinnaatitaaffiisa atuutitinniarneranni sakkussat suut tamatumani tunngavigineqarnerisut. Naliliisarnerni tunngaviit aalajangersimasut aamma tamakkunani siunertarinqartut, piffissalersuutit, dokumentit naaliliisarnernut suliarineqartartut, suliap ingerlanerani peqataasut, inernerata allaaserineqarnera, taakkununga ilanngullugit naalagaaffiit malitseqartitsinissaminnut kaammattuutininik ingerlatseriaatsinillu malinninnissaminnut namminneq

piumassutsiminnik pisussaaffeqarnerat, tassa aappasaanik naaliliiffiqeqarnerup siullermik naliliiffiqeqarnermi kaammattuutit naammassineqarsimanerat ukkatassaraa.

1) HRC/RES/6/17: Establishment of funds for the UPR mechanism of the HRC

HRC-p aalajangersaga septembarip 28-anni 2007-mi akuersissutigineqartoq, quppernerit 2. Aningaasaateqarfinnik marlunnik ukuninnga pilersitsisoqarnissaanik kissaateqarfiusoq:

Ataqeqatigiilluni Piumassutsimik Aningaasaateqarfik (*Voluntary Trust Fund*) nunat ineriartortut (pingaartumik annikinnerpaamik ineriartorfusut) UPR-mi peqataasarnissaannut tapiissuteqartarfik (apriilip 2-anni 2008-mi pilersineqarpoq, kinguliini Dokument 10 takuuk) kiisalu

Aningaasarsiornikkut Teknikikkullu Ikorsiisarnernut Piumassutsimik Aningaasaateqarfik (*Voluntary Fund for Financial and Technical Assistance*) nunani ineriartortuni (annikinnerpaamik ineriartorfusuni) tulleriarinerit naammassineqartarnissaannut tapiissuteqarfiusinnaasoq, tassa UPR-mit kaammattuutininik naammassinninniarfiusinnaasunut.

FN-imit dokumentit pingaarnerit UPR-ip suliaasa ingerlanneqarnerannik aalajangersaaviusut

1) A/HRC/DEC/6/102: General Guidelines for the Preparation og Information under the UPR

HRC-mit aalajangiussaq septembarimi 2007-mi akuersissutigineqartoq, quppernerit 5.

Sektion I-imi immikkoortuni A-mit G-mut dokumentikkut nassuiarneqarpoq nunat ataasiakkaat pillugit paasisutissat allassimasut sorliit UPR-mut saqqummiunneqartassanersut. Paasisutissat tamakku nunat ataasiakkaat sallersaallutik kisiannili aamma suliaqartut allat nalunaarutigisartussaavaat, aamma ataqatigiinnerani angissuseq taanna OHCHR-imit malinneqarniartartussaavoq (naak suliaqartut taakku dokumentimi erseqqissisinneqanngikkaluartut).

Sektion II-mi allaaserineqarput suliaqartussatut toqqagaasussanut (nalunaaruteqartartussanut immikkullu paasisimasalinnut) piumasaqaatit aamma Sektion III-mi allaaserineqarput Komitiimut Siunnersuisartumut ilaasortanngussagaanni piumasaqaatit.

5a) A/HRC/8/PRST/I: Presidential statement: Modalities and practices for the UPR process

Pingasunik quppernilik. Siulittaasup nalunaarutaa 2008-mi septembarimeersoq suleqatigiissitani ataatsimiinnerni sulianik naammassiniaanerini suleriaatsinillu naatsumik allaaserinnikkut (tassa UPR-mi sulinerup ingerlanerata aallaqqaataani) aamma HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut ataatsimiinnerini (tassa UPR-mi sulinerup ingerlanerata aappaani) aamma atuuttut, tamakkununnga ilanngullugit erseqqissaatit makkununnga tunngasut: Naalagaaffiit naalagaaffinni ataatsiakkaani nalunaartartunut apeqquteqaataat, naalagaaffinni ataatsiakkaani nalunaartartut saqummiussaat, akissuteqaataat inerniliinerilu suleqatigiissitat ataatsimiinnissaannut periarfissaliussani minutsini 60-
ini naammassineqartussat, suleqatigiissitat ataatsimiinneranit nalunaarut, tamatumunnga ilanngullugit kaammattuutit sorliit naalagaaffimmit pineqartumit akuersarneqarnerannik erseqqissaatit, taakkumi inaarutaasumik nalunaarummut HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartunit akuersissutigineqartussamut ilanngunneqartussaammata. Kiisalu eqikkaarneqartarput isummat, naalagaaffiit ataatsiakkaat naalagaaffiillu allat nalunaartartuisa kiisalu “soqutigisalinnik allanik” taaneqartartut, taakkununnga ilanngullugit NHRI-t aamma ngo-t ECOSOC-imi ilaasortaasinnaasutut akuersisaasut, naliliinernut oqaaseqaatigisimasaat nalunaarummiittut (tamarmik) HRC-mi ataatsimiinnermi akuersissutigineqartarput.

5b) A/HRC/PRST/9/2: Follow-up to Presidential statement 8/I (= nr. 5 a) siulianiittoq. Doc. 5b) ilaanni ima normulernerqartarpoq: PRST/9/I)

Pingasunik quppernilik. HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut inaarutaasumik naalagaaffiit ataatsiakkaat nalunaartartuisa nalunaarutaat pillugit inaarutaasumik oqallinnerannit naatsumik allaaserisaq: Naalagaaffiit ataatsiakkaat nalunaartartuisa oqaatigisaannik eqikkaanerit, naalagaaffiit allat oqaatigisaannik eqikkaanerit kiisalu soqutigisallit allat oqaatigisaannik eqikkaanerit. Eqikkaanerit tamakku eqikkaanerit allat assigalugit oqaasertamik qassiunnissaannut killiligaapput. Oqaatsit amerlanerpaaffissaat ilanngussami (*chart of UPR review documents with maximum word limits*-mi) paasissutissatut ilanngunneqarput, taakku suleqatigiissitat nalunaarutaannut, naalagaaffiit ataatsiakkaat nalunaartartuinit qisuariaatinut kiisalu HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut oqaluuserinninnerisa

eqikkarneqartarnerannut atuupput – taaneqartut kingullit ataatsimiinnermit tamarmiusumit nalunaarummut avissaartinneqarsinnaannani ilaavoq.

6) UPR segment in the HRC Plenary session: (aamma ima taaneqartarpoq: President’s statement on the Plenary’s technical modalities of June 2008)

Dokumenti OHCHR-mit suliaq UPR-mi oqaaseqarnissamut qanoq iliorluni nalunaarutigineqartarnissaanik paasissutissartalik. Qupperneq I.

Aammattaq dokumentikkut paasinarsarneqarput HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut naliliinernik naggasiineranni naalagaaffit tamarmik nalunaaquttap akunneranik ataatsimik atuisarnerannut tunngasut. Kiisalu dokumentikkut qanoq sivistutisumik oqaaseqarsinnaanerit aalajangersarneqarput (minutsinut marlunnet imaluunniit pingasunut), tassa naalagaaffinnut ilaasortaasunut, alaatsinaatsunut soqutigisalinnullu allanut (tamakkununga ilanngullugit NHRI-t aamma ngo-t).

7a) Information and guidelines for stakeholders on the UPR mechanism (aamma ima taaneqartarpoq: Technical guidelines for the submission of stakeholders)

Qulinguanik quppernilik. Dokumenti OHCHR-mit juulimi 2008-mi suliarineqarpoq. Tassuuna UPR-p suussusia, isumertarnerni tunngavippiat sorlaalu nassuiarneqarput. Allaaserineqarpoq paasissutissanik naalagaaffiup nalilerneqarneranut piareersaatigineqarsimasunik OHCHR-mit suliarineqarsimasunik aamma soqutigisalinnit allanit saqqummiunneqarsimasunik, taakkununga ilanngullugit NHRI-nit ngo-nillu saqqummiussat, oqaluuserinninnermi ingerlaasiusoq (tassani pineqartarput paasissutissat tamatuma siuliani A/HRC/DEC/6/102, nr 4-miittunit erseqqinnerusut). Naatsumik soqutigisallit paasissutissanik saqqummiinnermini pissusissamisoortumik naammaginarluartumillu angusaqartarnissaannut ilitersuutitaqarpoq. Allaganngorlugit ilanngussassanik tunniussinissamut killigititatut allasimavoq tamanna ataatsimiinnissaq qaammatinik tallimanik sioqqullugu pisimassasoq. Sullissinermili akuttunngitsumik qaammatit taakku arfineq-marlunngortinneqakkajuttarput. Soqutigisallit piffissalersuutit tulluurtut ataatsimiinnissaq sioqqullugu ukiup aappaata affaa tikillugu periarfissallit paasiniarsinnaavaat, taamaaliornisarlu siunnersuutigineqarpoq. Quppernerna kingullerna marlunni aaqjissuussaaneq paasiuminartumik erseqqissumillu

allaaserineqarpoq, annertussusia aamma soqutigisallit allakkatigit ilanngussaasa imarisaat kiisalu e-mailit najugaqarfii aamma OHCHR-p Suleqatigiiffinnut naalagaaffinnit ingerlassaaanngitsunut Immikkoortorta qarfanut oqarasuaatit normui.

7b) Information note for relevant stakeholders regarding the UPR mechanism

Quppernerit 3. OHCHR-mit suliaq. Paasissutissanik dokumentimi 7a)-mi taaneqartumi pineqartunik eqikkaaneq Dokumenti nittartakkami nr. II-mi nanineqarsinnaavoq (kinguliini UPR-p nittartagaanut guide takuuk). Dokumentip taassuma assipalua aamma FN-p nittartagaani nr. I-mi nanineqarsinaavoq (takuuk UPR-p nittartagaanut guide), matumanili dokumenti siuliminut assingusutut aammalu erseqqissaaviunnginnerusutut oqaatigineqarsinnaavoq; dokumenti taanna taaneqartarpoq *Information note to NGOs*.

7c) Information note for NHRIs regarding the UPR mechanism

Quppernerit 2. Tassani allassimasut UPR pillugu OHCHR-p nittartagaaniippat (Nittartagaq II, kinguliini UPR-p nittartagai pillugit guidemiippat). Allakkiaq taanna tulluatumik soqutiginnittunut paasissutissiisutitut allakkiamut siulianiittumut Dokument nr. 7b)-mut assinguvoq; taamaattorli annertussusivianik aammalu NHRI-t OHCHR-mut kiisalu OHCHR-p NHRI-nut immikkoortortaasa atassuteqarfimminniit paasissutissatut ilanngussaasa imarisaannik paasissutissartaqartarlutik. Tamakkumi pilersitaapput naalagaaffinni ataasiakkaani sullissiviit UPR-mi ilanngukkumasaminnik suliaqarneranni ikiorsiisartussatut.

8) Presidents Proposal om modalities and practices of the UPR marsip 27-anni 2008-meersoq

Quppernerit 2. Dokumentikkut annerusumik pineqarpoq Trojkap sulinera aamma naalagaaffinnik suleqateqarnera.

9) A/HRCOM/L.1 Presidential Statement on selection of Troika members

Quppernerit 2. Dokumenti februaariq 28-anni 2008-meersoq. Tassani pineqarput Trojkamut ilaasortassanik qinersisarnerni isumalioriaatsit aammalu allaaserineqarluni naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaartartuisa Trojkami ilaasortamik taarsiinnaanerat.

ro) Voluntary Fund for Participation in the Universal Periodic Review

Quppernerit 2. Dokumenti OHCHR-mit aprilip 2-anni 2008-mi tamanut saqqummiussaq. Tassani allaaserineqarpoq atorfillit nunani siuarsakkaneersut UPR-mi ataatsimiittarnissani peqataasarnerannut aamma nalunaaruteqartarnissaannut sungiusarnerminni tapiissutissanik aningaasalersorneqarsinnaanerit.

3. Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut pillugit nittartakkanut guide

Nittartakkat nalunaarsuummi uaniittut toqqartorneqartarput Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit pingaartumillu Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut, Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit ataani pilersitaasup, suliaanut tunngasunik paasissutissanik ujarlernernut qanoq iluaqutaatiginerat tunngavigalugu. Taamaattumik allaaserisatigut siunertarinqanngilaq nittartakkanik taakkuninnga allaaserinninnissaq naliliinissarlunniit.

Nittartakkat amerlaqisutigut imminnut nuoraapput. Ilamininngui paasissutissanik tulluurtunik qanoq iliorluni nanisisinnaanernut ilitsersuutitaqarput, taakkuli paasiumagaanni nittartagaq isigiutigalugu suliarisariaqarlutik.

I) <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/>

FN-p pisortatigoortumik HRC-mut nittartagaq.

Tassani pineqarput paasissutissat ingerlaqqiffissallu FN-p sulinermini aqqusaartagaanut HRC-p ataani pilersitanut tamanut tunngasut, taakkununnga ilanngullugit UPR aamma SP-t (Særlige Procedurer), tassa sammisat assigiinngitsut aalajangersimasut pillugit imaluunniit naalagaaffiit immikkut toqqakkat aamma sakkussat allat pillugit immikkut nalunaaruteqartartut.

HRC-p nittartagaani pingaarnermi HRC-p ataatsimiinnerinit nalunaarutit pisortatigoortut tamarmik nanineqarsinnaapput. Ujarlerfimmili nanisisinnaassagaanni ilisimasariaqarput ataatsimiinnerit suut aamma dokumentit sorliit ujaasinermut tulluurtuunersut.

Nittartakkamiipputtaq paasissutissat NHRI-nut ngo-nullu saaffiginnittut HRC-mi ataatsimiittarnernut peqataanissanut akuerineqarnissamut maleruagassartallit kiisalu ilanngussassanik tunniussisarnernut, ataatsimiinnernilu peqataanernut il. il. tunngasunik paasissutissat sulinerni atorluarsinnaasut.

Nittartakkamit FN-p nittartagaanut allanut atassuteqarpoq, taakkununga ilanngullugit UPR-p nittartagaa pingaarneq (kinguliini nr. II takuuk) aamma HRC Extranet (kinguliini nr. III takuuk)

II) <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRMain.aspx>

FN-p pisortatigoortumik UPR-mut nittartagaa.

Aqqissuulluagaavoq. Tassani pineqarput UPR-p sulinermini aqusaartagaani dokumentit tunngaviusut, pingaartumik suleqatigiissitani ataatsimiinnermut attuumassutillit, taakkunani pineqartarmata UPR-p sulinerani FN-imit aqqissuunneqartumi alloriarnerit siulliit (alloriarnerit tulliuuttut pisarput HRC-mi Aalajangiisnaallutik Ataatsimiittartuni).

Nittartakkap imarai UPR-p kaajallaassinerani siullermi 2008-miit 2011-mut ingerlasumi naalagaaffiit qaqugu suleqatigiissitamit naliliiffigineqarnissaannik qaammatisiutitigut nalunaarsukkat.

Nittartakkami pingaarnersatut imarineqarpoq naalagaaffinnik ataatsimiinnernillu ujarliut. Tassuuna suleqatigiissitap naalagaaffinnik ataasiakkaanik naliliinerminik pisortatigoortumik nalunaarutai tamarmik iserfigineqarsinnaapput.

Naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaarutaat pillugit nalunaarutitsigut taakku tamarmik nalunaarutigineqartarput, FN-p nakkutilliinerminut komitiivinit naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaartartuinut kaammattuutit eqikkarneri kiisalu naliliinermut soqutigisallit allat ilanngussaasa eqikkarneri (ass. ngo-nit NHRI-nillu). NHRI-it ngo-llu ilanngussaasa allaqqaarneri aamma naalagaaffinnik ujarliusiakkut nanineqarsinnaapput: Naalagaaffiit ataasiakkaat tamarmik allaaserineqarnerisa quppernerisa ataanni *Summary of stakeholders' information*-imut normu atassuteqaatissaq toorneqarsinnaavoq, taamaaliornikkut allallugit ilanngussat nanineqartarput. Aamma naalagaaffinnik ujarliut atorlugu suleqatigiissitap nalunaarutaa nanineqarsinnaavoq (taanna aamma taaneqartarpoq the *Outcome of the Review*). Taassuma imarai naalagaaffiit ataasiakkaat naalagaaffillu allat nalunaartartuisa oqaluinnarlutik ilanngussaasa naalagaaffiit akornanni oqaloqatigiinnerusut eqikkarneri, tassa suleqatigiissitap naliliinera tunngavigalugu.

Nittartakkamissaaq ngo-t NHRI-llu UPR-mut pingaartumik suleqatigiinni ataatsimiittarnernut atatillugit OHCHR-mut attuumassuteqarneri, taakkununnga ilanngullugit OHCHR-p suleqatigiiffinnut innuttaasut ingerlassaanut immikkoortortaanut NHRI-nullu ikiorsiisartussanut atassuteqaatit pillugit tunngaviusumik paasissutissat.

III) <http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/HRCExtranet>

FN-p HRC-mut nittartagaa pisortatigoortoq “namminersortunilli peqataaffigineqartoq” HRC-p sulinerani peqataanermut tunngasoq.

HRC-p nittartagaa aqutigalugu (tak. siuliani nr. I) *Extranet* iserfigineqarsinnaavoq quppernermi siullermi atassuteqaat nalunaarsuiffimmi quppernermi siullermi saamerlermiittoq iserfigalugu. Extranet-imut atassuteqalerumagaani akuttunngitsumik arlaleriarluni atuisup aqqa (brugernavn): *hrc extranet* aamma oqaaseq isissutissaq (password): *Isession* allaqataartariaqarput (uani orlingasunngorlugit ilanngunneqartut).

Nittartagaaq annertuujuvoq ajoraluartumilli atuisussanut tulluarsagaavallaarnani. Tunaartaqarluartumik kaaviiassagaanni FN-p nittartagai allat assigalugit HRC-p suleriaasii allattoqarfilu tunngaviusumik ilisimasaqarfigisariaqarput.

Pingaarnerusutigut paasissutissat sulianut tunngasut tamarmik Extranet-imi nanissaasussaapput HRC-mik sullissisut atorfissaqartitaat tamarmik: Qaammatisiutit, tullerriiarinerit, piffissalersuutit aamma isumalioriaatsit soqutigisalinnut tamanut tunngasut, tamakkununnga ilanngullugit oqaaseqartussat nalunaarsorsimaffiinik paasissutissat, oqaaseriumasanik tunniussinerit il. il.

Nittartakkami UPR pillugu paasissutissat sumiiffinni marlunni nassaassaapput:

Siullermik: Qulequttami *Regular Sessions*-imi. Tassani toqqoqqapput HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut ataatsimiinerinit tamanit tullerriiarlugit suliit immiunneqarneri. Ataatsimiinnerit ilaat ataaseq iserfigigaanni periarfissat nutaat takkuttarput. Ilaatigut aalajangersakkat aalajangernerilu (aamma taakku FN-p pisortatigoortumik HRC-mut nittartagaani nanineqarsinnaapput (tak. siuliini nr. I). HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartuni oqaluinnarluni

ilanngussat (*Oral Statements*) aamma tassaniipput. Taama toqqukannerluni inissiineq pissuteqarpoq naalakkersuisut ilaasa suleqatigiiffiit naalakkersuisutigoortuunngitsut allallu ilanngussaat (isornartorsuisuusinnaasut) “toqqorterniartarmatigik”. Ilanngussat tigussaasut naniumagaanni, ass. UPR-mut tunngasut, tamakku oqaluuserineqarnerisa ulluat nassaarineqartariaqarpoq. HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut oqaluuserisassaanni immikkoortoq 6-mut (*Item 6, UPR considerations*-imut) nalinginnaasumik ullut pingasut immikkoortinneqartarput (aamma ilanngussat ajornanninnerulaartumik UPR-Info.org-ip nittartagaatigut pissarsiarineqarsinnaapput, takuuk kinguliini nr. IV). Aamma NHRI-nut ngo-nullu atuuttumik HRC-mi Aalajangiisinnaallutik Ataatsimiittartut nalinginnaasumik ataatsimiissutaat ugguuna nanineqarsinnaapput: *Liaison Information Page*. Oqaatigineqartukkut kingullikkut pineqarput suliallit ataatsimiinnermi peqataaniartut suliaat pillugit paasissutissat (illorsuarmut iserniaraanni akuerineqarnissaq qanoq isumannaarneqassanersoq; oqaluinnarluni ilanngussaqaarnissamat isumalioriaatsit, pisut pinerisa nalaanni pisussanik allanik pilersaarusiornerit il. il.), taammaattorli quppernerup ataani NHRI-nut tunngasoq imaqarani (januaarimi 2010-mi).

Aappasaanik: Qulequttami *follow-up to human rights council resolution 5/1 on the institution-building package* attataasaq quppernernut allanut atassusiivoq, taakkununnga ilanngullugu ima taaguutilimmut: *Universal Periodic Review*. Aamma matumani sulianut paasissutissat tamakkuninnga ilisimaarinneriinngitsunit paasilluarneqarsinnaanngitsut amerlasuut ilaapput: Suleqatigiissitap ataatsimiittarsimanageri ataatsimiinnissaalu pillugit piffissalersuutit aamma tamakkununnga tunngasutigut isumalioriaatsinut tunngatillugit aalajanagernerit pingaernerit ilanngullugit (dokumentit tamakku tamarmik Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttunut atatillugu Centrale FN Dokumentini taaneqarput, tak. immikkoortoq siulianiittoq).

IV) www.UPR-INFO.ORG

Nittartagaq ngo-aqqamit “UPR-INFO”-mit Genevemiittumit pilersitaavoq.

Nittartakkami tassani paasissutissarpasuit dokumenterpassuillu UPR-mut tunngasut inissisimapput. UPR-ip tunngaviumumik periaasii pillugit oqaatsit arlallit atorlugit paasissutissaqarpoq, tamakkununnga ilanngullugit franskiisuut, spaniamiutuut, russisuut, taamaattorli nalunaarutit amerlanerit atortullu erseqqinnerusunik nalunaarsuiffigisat taamaallaat tuluttut nanissaapput.

Nittartagaq ngo-nut naalagaaffinnullu naatsorsuussaavoq. Nittartakkap tamatuma sallerisaatillugu ajornakusoorutigaa teqeqqunut tamanut misissuisinnaanissaq. Aaqqissuussaanera paasiniarlugu piffissamik atuiffiulaartariaqarpoq, taamaalioraannimi UPR pillugu paasissutissanik amerlanerpaanik aammalu sakkussanik iluaqutaasunik illersuilluni oqaaseqartarnernut tunngasunik pissarsisoqarsinnaavoq.

Nittartakkap aaqqissuussaanerani quppernerup talerpiata saamiatalu tungaani qullermiipput atortussat nalunaarneri. Titarnermi qullerpaami iserfigineqarsinnaapput *UPR Process, Countries aamma NGOs*, aamma qulequttat tamarmik ataanni ilisarititsinerit paasissutissallu tulluartut naalagaaffinnut (*countries*) ngo-llu sinniisaannut tunngasut ajornanngitsumik pissarsiarineqarsinnaallutik. Dokumenterpassuarnik katersuiffik nassaarineqarsinnaavoq Documents-inut iserluni. Qulequttap taassuma saamiatungaani ataaniittukkat UPR-p sulineranut atatillugu dokumentit assigiinngitsorpassuarnut agguataakkat pingaarutillillu nanineqarsinnaapput. Agguataakkani taakkunani amigaatigineqartutuaq tassaavoq HRC-mi Aalajangiisnaallutik Ataatsimiittartut nalunaarutaat (*Report from the HRC Plenary Session*). Taanna naalagaaffinnut ujarliutini nanineqarsinnaavoq, kinguliinniittut takukkit.

Nittartagaq assigiinngitsunik iluaqutaalluartunillu ujarliuteqarpoq: Naalagaaffit, suleqatigiissitami ataatsimiinnerit kiisalu sammisat aalajangersimasut immikkut toqqartukkat pillugit. Naalagaaffit pillugit ujarliutikkut atuisoq naalagaaffit ataasiakkaat UPR-p tungaanut qanoq pissuseqarneri pillugit tamatigunngajalluinnaq tulluarnut paasissutissinneqartarpoq. Kisiannili naalagaaffik suli naliliiffigineqarsimanngippat, isertarfikkut tassuuna taamaallaat naliliiumaarnissamut piffissalersuutit pissarsiarineqassapput.

Illuatungaatigulli naalagaaffik naliliivigineqareersimappat naliliivigineqarneraluunniit suli ingerlappat dokumentit amerlanersaat naalagaaffinnut ujarliut ikiorsiullugu pissarsiarineqarsinnaapput. Naalagaaffimmik siullermeerluni ujarlerneq uunga ammaassaaq: *Key documents of the last review*. Tassani pissarsiarineqassapput pisortatigoortumik nalunaarutit pingasut suleqatigiissitami suliarineqarsimasut, suleqatigiissitap nalunaarutaa (*Final Outcome-mik taagorneqartoq ilanngussartaqarsinnaasooq kiisalu allannguutit (Addendum aamma Corrigendum)*).

Oqaatsit ataasiakkaat atorneqartut maluginiarneqartariaqarput, taakkumi tamarmik isumaliortaatsinut naleqquttuuneq ajormata. Suleqatigiissitamit inaarutaasumik nalunaarut nalinginnaasumik pisortatigoortumik taaguutiminik taaneqartarpoq: *Final Outcome* imaluunniit *Final Report*; kisiannili *Report of the Working Group* tassaavoq suleqatigiissitamit nalunaarutissamat missingiummut taaguut (*Draft Version of the WG Report*). Naatsorsuutigineqarsinnaagaluarpoq HRC-mi Aalajangiisinaallutik Ataatsimiittartut nalunaarutaat tassaassasoq UPR-mit inaarutaasumik nalunaarut (Final Outcome), taamaanngilarli.

Aamma dokumentit allat uku iluaqutaasorujussuit naalagaaffinnut ujarliutikkut pissarsiarineqarsinnaapput: *Recommendations and responses*, taakku tassaapput paasiuminartunngorlugit eqikkakkat kaammattuutinillu nalunaarsuiffiit, taakkunani allasimasarput taakkua naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaartartuisa qanoq inississimaneraat (akuersaarlugit/itigartilugit/utaqqimaarluni). Ilaatigullu kaammattuutinik nalunaarsuiffik taanna tamakkiisuusarnaviangilaq, taama pisoqartarpoq naalagaaffiup HRC-mi Aalajangiisinaallutik Ataatsimiittartunut kaammattuummi aalajangiiffiginissaa kinguartissimagaangagu, aammalu ilaanneeriarluni misissuinerik ajornakusoorluarsinnaasunik ilanngussaqaqartariaqartarluni – ass. naalagaaffiit ilaasa kaammattuutininut isummernerat dokumentimi ataatsimi naalagaaffimmi pineqartuinnarmi oqaatsinut naqitaasarsinnaavoq, ass. russisut; aammalu imaangilaq pinngitsoorani tuluttuungortinneqarumaartooq.

Dokumentinik naalagaaffinnut ataasiakkaanut tunngasunik amerlanerusunik nanisisoqarsinnaavoq nittartakkap saamiatungaani *Review* iserfigalugu. Taanna (amma) tassaavoq pisortatigoortumik nalunaarutinut tamanut isaaffik, ngo-t NHRI-llu ilanngussaata tamaasa ilanngullugit. Tassani qulequttap uuma ataani *Adoption of the Report in the Plenary HRC*-mi Aalajangiisinaallutik Ataatsimiittartut nalunaarutaat tamakkiisoq nanineqarsinnaavoq, UPR-mi inaarutaasumik oqallinneq imm. VI-mi erserluni. Quppernerpassuit qupperaqaarlugit naalagaaffik soqutigisaaq tigussaasumik tikittariaqarpoq (naalagaaffiit tullerriaarnerat immi paasiuminartuunngilaq). Nittartakkamili matumani ngo-t NHRI-llu ilanngussaata tamakkiisumik allatat immikkut inissisimapput.

Documents by UPR-INFO-p saqqaata saamiatungaani sammisat arlaqaqisut nalunaarsorsimaffiat (excel arkiutillugu) nanissaavoq (ass. naalagaaffiit sorliit naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaartartuisa Nunat Inoqqaavisa pisinnaatitaaffi

pillugit ataatsimiinnerni 1-miit 5-mut naliliineri oqaaseqarfigisimagaat). Ataatsimiinnerni naalagaaffiit ataasiakkaat isummerneru naatsorsueqqissaarutitut ilusilerlugit katersugaapput aamma ataatsimiinnerni nunat immikkoortuini suleqatigiissitat ilanngussaata naatsorsueqqissaarutitut katersugaapput. Paasissutissat tamakku ilisimatuunut sulisunullu sammisatit aalajangersimasut imaluunniit naalagaaffiit aalajangersimasut pillugit illersuisuullutik aaqqissuussamik oqaaseqartarnissaminni piareersarnerinut iluaqutaasinnaapput.

V) <http://www.ishr.ch/>

Nittartagaq *International Service for Human Rights*-ip (ISHR-ip) Genevemi ngo tunngavigalugu suliaa.

Nittartakkap taassuma imarai FN-mi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit sulinerup suliniutillu pillugit paasissutissat nutaat tamaasa, taakkununga ilanngullugit komitiit nakkutilliisut, HRC aamma Ataatsimeersuarneq. Aamma paasissutissarpasuarnik allanik imaqarpoq nittartagarlu pitsaasumik paasisaqarfigissagaanni naammagittarniartariaqarluni.

Nittartakkami sakkussat allassimaffianni quppernernut pingaarnernut iserfissat takussaapput, tamakkununga ilaallutik Treaty Bodies aamma *Human Rights Council*.

ISHR-p komitiit nakkutilliisut misissuineri nalilersortarpai (taamaallaat Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Komitii ilanngunnagu, taanna ngo-p Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Suleqatigiissitap malersoqqittarmagu) ukkattarlugillu naalagaaffinnut toqqakkanut kaammattuutit toqqakkat. Toqqaannerni tunngaviusarput ngo-t/NHRI-llu ukkataat aamma naalagaaffinnik ataasiakkaanik misissuineri akuunerat. Naalagaaffiit nalilersorneqarneri ISHR-mit suliarineqartut tamarmik nittartakkani ujarliutikkut nanineqarsinnaapput.

UPR-p aaqqissuussaananeranut paasissutissat titarnermi qullerpaami *Human Rights Council* iserfigalugu nanineqarsinnaapput. Nittakkap nutaap saamiatungaani *Universal Periodic Review* iserfigineqarsinnaavoq. Nittakkami tassani sullissinerit suleriaatsillu pillugit aallaqqaammut paasissutissat pissarsiarineqarsinnaapput.

Nittartakkamili kiffartuussissutisialaanerpaat tassaapput naalagaaffinnik nalilersuinernik piareersarnermut atatillugu aammalu UPR-p ataatsimiinnerisa tamarmik nalilersuiffineqarneri. Nalunaarutit tamakku nanineqarsinnaapput *Publications* iserfigalugit, nittartakkami sakkussat titarnerit quillersaat iserfigalugu. Taassuma tulleraa *Council Monitor* quppernerup saamiatungaaniittoq arlalinnik qupperneqartoq aammalu qulequtaq *UPR Monitor*. Taaneqartumi kingullermi suleqatigiissitat ataatsimiinneri (*WG session*) imaluunniit naalagaaffiit ujarneqarsinnaapput imaluunniit siusinnerusukkat ataatsimiinnernik misissueqqissaarnerit annertunerit ujarneqarsinnaallutik.

Suleqatigiissitat ataatsimiittarnerisa agguaqatigiissinneranni ISHR naalagaaffinni arfineq-pingasuni erseqqinnerusunik naliliisarpoq (naalagaaffiit nalilersuiffineqartut affaasa missaanni). Naalagaaffinnik toqqaaneq assigiinngitsunik tunngaveqartarpoq, taakkununga ilanngullugit suliniaqatigiiffiit naalakkersuisutiguunngitsut qanoq akuutigineri. Nalilersuinertigut taakkunuuna naalagaaffiit ataasiakkat nalunaartartuisa nalunaarutaat misissorneqartarput aammalu naalagaaffiit, NHRI-t ngo-llu pingaarnersutut saqqummiussaataq allaaserineqartarlutik kiisalu suleqatigiissitap ataatsimiinnerani oqallinnermit kaammattuutigineqartunut naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaartartuisa qisuariaataat. Naalagaaffik aalajangersimasooq eqqartorneqartillugu inaarutaasumik oqallinnerit HRC-mi Aalajangiisinaallutik Ataatsimiittartuni pisarput, tassa suleqatigiissitap misissuineraniit qaammatit pingasuniit sisamanut qaangiunnerisigut, taakkumi naalagaaffinnik nalilersuinerni ilanngunneqartanngimmata. Oqallinnerillu taakku nalilersorneqarneri nanineqarsinnaapput, taakkununga ilanngullugit NGO-t NHRI-llu ilanngussaataq, una iserfigalugu: *Council Monitor, Session Overviews (section: Universal Periodic Review, Item 6)*.

HRC-p ataatsimiinnerini ISHR-p *Council Monitor*-ia nittartakkakkut tamanut saqqummiunneqartarpoq nassiunneqartarlunilu aaqquissuussinermi mailit nalunaarsorsimaffiit akuttunngitsumik nutaarsiassanik nutarteriffiillutik, tamatumani sammisat nutaanerpaat taakkulu ineriartortinneqarneri erseqqissarneqartarlutik. Tamatuma kingornagut ataatsimiinnernit tamanit nalunaarusiortoqartarpoq, ullormut oqaluuserisassani suut oqaluuserineqarsimanersut ilanngullugit. Nalunaarutit tamakku tamanut saqqummiunneqartarput ima qulequtserlugit: *“Council Monitor”*.

Kiisalu ISHR-p ukiumoortumik saqqummersittakkani ima taagugaq *Human Rights Monitor* suliarisarpaa, tassani takuneqarsinnaapput FN-p Genevemi New Yorkimilu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit aaqquussinerini nutaarsiassat isornartorsiuerpalaartumik misissoqquissaarneqarsimasut tamarmik, taakkununga ilanngullugit komitiit nakkutilliisut akornanni UPR-milu ineriartortitsinerit.

VI) <http://upr-epu.com>

Nittartagaq UPR Watch, sullissivinnit assigiinngitsunit suleqatigiissunillu franskisut oqaasilinnit aaqquussugaavoq, tassani sammineqartarput naalagaaffinni ataasiakkaani aamma naalagaaffiit tamalaat akornanni pissutsit.

Nittartagaq franskisut tuluttullu oqaaseqarfiuvoq, taamaattorli takuneqarsinnaavoq franskisuaa tuluttuaniit pitsaaneruseqarput.

Nittartakkap sallerisaatillugit imarai UPR pillugu kaammattuutunik ujarlerfissat. Ujarneqarsinnaapput naalagaaffiit, nunap ilaani suleqatigiissitat (ass. Den Afrikanske Union, Den Islamiske Konference, Den Europæiske Union il. il.) aamma sammisat aalajangersimasut (assersuutigalugu Inatsisit tunngaviusut, inussiaateqarneq, naalliutsitsisarnerit il. il.) Suleqatigiissitami ataatsimiinnernit kaammattuutit tamarmik immikkut akuerineqarsimanerannik, itigartinneqarsimanerannik imaluunniit naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaartartuisa erseqqissumik isummersimanginnerannik nalunaaqutsikkat paasiuimartunngorlugit ujarliummi nalunaarsorneqarsimapput. Taamaattumik nalunaarsukkat taakku UPR Infop suliaasulli (takuuk siuliini nr. IV) nukilaassuseqarput: Naalagaaffiit ataasiakkaat nalunaartartuisa kaammattuutitut HRC-mi Aalajangiisinnallutik Ataatsimiittartunut qisuariarnissartik kinguartippassuk nalunaarsuummi ilaatinneqarnaviangillat, taamaattumillu taakku ilaanneeriarlutik ilivitsuusanngillat.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit kattuffiit soorlu Amnesty International, Human Rights Watch, FIDH allarpassuillu UPR-mut ilanngukkumasatik namminneerlutik suliarisarpaat. Taamaattorli kattuffiit taakku nittartagaanni immikkut UPR information nanissallugu ajornaatsuinnaanngilaq. Ass. Google atorlugu kattuffinnit taakkununga ilanngussat naleqquttut nanineqarsinnaapput.

Liste over forkortelser - Naalisaanernut nassuiaatit

ECOSOC: FNs Økonomiske og Sociale Råd - FN-imi aningaasarsiornermut inooqatigiinnermullu siunnersuisoqatigiit

EEG: Gruppen af østeuropæiske stater – Naalagaaffiit europa-p kangianiittut

FIDH: Fédération internationale des droits de l’homme, The International Federation of Human Rights, ngo

GA: FNs Generalforsamling – FN-imi ataatsimeersuarneq

GRULAC: Gruppen af latinamerikanske og caribiske stater – Nunat amerikami qiterlermi kujallermilu inissisimasut

HRC: FNs Menneskerettighedsråd – FN-imi inuit pisinnaatitaaffiinut siunnersuisoqatigiit

ICC: Den internationale koordineringskomité for NHRI’er – Nunarsuarmioqatigiit NHRI-ni ataqaatigiissaarinnermut komitéat

NGO: Ikke-statslig organisation – Peqatigiiffiit / Kattuffiit naalagaaffimmut atasuunngitsut

NHRI: National Menneskerettighedsinstitution – Naalagaaffimmi inuit pisinnaatitaaffiinut sullissivik

OHCHR: FNs Højkommissær for Menneskerettigheders kontor - Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit FN-p allaffiata

Højkommissæria

SP: Særlige Procedurer – Immikkut periutsit

SuR: Stat under bedømmelse i UPR – Naalagaaffik/Nuna UPR-imit nalilersorneqartoq

UN: Forenede Nationer, FN – Naalagaaffiit Peqatigiit

UPR: Den Universelle Periodiske Bedømmelse under HRC - Piffissani aalajangersimasuni naliliisarnerit

Silarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut

WEOG: Gruppen af vesteuropæiske og nordamerikanske stater, Australien og New Zealand – Nunat europa-p kitaaniittut aamma amerika avannarlermi naalagaaffiit, Australia New Zealand-ilu

WG: Arbejdsgruppe (nedsat af HRC mhp at gennemføre første del af UPR) – Suleqatigiissitaq (HRC-mit pilersitaq UPR-ip immikkoortuata siulliup piviusungortinnissaanut)

Piginnittusaq: Allattoq aamma Det Danske Institut for Menneskerettigheder, 2010.

Saqqummersitamit matumanga taassumaluunniit ilaanik assiliilluni saqqummersitsisoqarsinnaavoq allattoq aallerfigisarlun malunaarlugit. Ilanngussassanik misissuisoq aaqqissorneranilu ikiuuttoq: Marie Villumsen Tuluttuumiit danskisuunngortinnera: Lisbeth Arne Nordager Thonbo Danskisuumiit kalaallisuunngortinnera: Jens Lyberth aamma Kristian Poulsen

Saqqummersitaq una Institut for Menneskerettigheder-ip Udenrigsministeriet tapersersortigalugu suliarititaraa. Taamaakkaluartoq matuma imarisaasigut Ministeriap isummiussai isumaaluunniit ersersinneqanngillat.

Allaatigisap matuma suliarinerani makku iluaqutaasunik oqaaseqaateqartarlutillu siunnersuuteqartarput: Roland Chauville, UPR-INFO, Katharina Rose, International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights aamma Gareth Sweeney, International Service for Human Rights.

Amerlanerusunik paasisaqarumaguit UPR pillugu Institutip suliariniagaanut pisortaq inussiarnersumik attavigiuk: lap@humanrights.dk

Det Danske Institut for Menneskerettigheder
Strandgade 56
1401 København K
Danmark
Oqarasuaat: + 45 32 69 88 88
Faxi: + 45 32 60 88 00
E-mail: center@humanrights.dk
Nittartagaq: <http://www.menneskeret.dk>

